

Fra Ny sjanse til Jobbsjansen

– resultater fra individrapportering for deltakere i 2013

Illustrasjonsfoto: Istock (2014)
Design og trykk: Wittusen & Jensen
Opplag: 300
ISBN 978-82-8246-138-2 (trykk)
ISBN 978-82-8246-136-8 (pdf)
ISSN 0809-9677

www.imdi.no/rapporter

FORORD

Jobbsjansen er en videreføring av forsøksordningen Ny sjanse, som var virksom i perioden 2005-2013. Ordningen ble gjort permanent i 2013 og forvaltes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) på vegne av Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet. I statsbudsjett for 2013 var det avsatt 57 millioner kroner til denne ordningen. Det var 43 kommuner/bydeler som mottok tilskudd til 53 Jobbsjanseprosjekter. Formålet med ordningen er å øke sysselsettingen blant innvandrere som står langt fra arbeidslivet, og som ikke omfattes av andre ordninger.

I 2013 gikk 60 prosent av deltakere i Jobbsjansen over til arbeid eller utdanning etter avsluttet program. Det er en økning på 8 prosentpoeng fra 2012 hvor overgangen til arbeid eller utdanning var på 52 prosent.

Dokumentasjon av prosesser, metoder og gode grep i kvalifiseringsarbeid, er avgjørende for å utvikle varige tilbud av høy kvalitet innenfor denne ordningen. Formålet med denne rapporten er blant annet å dokumentere koblinger mellom resultatet og gode tiltak, så langt i arbeidet.

IMDi vil takke Arbeidsforskningsinstituttet ved seniorforsker Tatiana Maximo-va-Mentzoni som har utarbeidet rapporten på oppdrag fra IMDi. Vi takker også prosjektledere og medarbeidere i Jobbsjanseprosjektene som har bidratt med data til denne rapporten, samt lagt ned en betydelig innsats for å aktivisere og kvalifisere deltakerne som har stått utenfor arbeidsmarkedet lenge.

IMDi håper denne rapporten gir kunnskap og inspirasjon til videre innsats.

Oslo, høsten 2014

Geir Barvik

Direktør

INNHold

Figurer	5
Tabeller	7
Sammendrag	8
Omfanget av ordningen vokste i 2013	8
Hjemmeværende kvinner og ungdom dominerer	8
Deltakere med svært variert bakgrunn	9
Høy måloppnåelse i 2013	9
Når mål på relativt kort tid	9
Bedre i norsk etter Jobbsjansen	9
De som når mål forbedrer grunnleggende ferdigheter og arbeidsevner	10
Færre sosialhjelpsmottakere som resultat av Jobbsjansen	10
Tilbud om yrkesmessig kompetanse spiller inn på måloppnåelse	10
Noen kjennetegn ved deltakere som kan forklare måloppnåelse	10
Innledning.....	11
Om ordningen	11
Om data	11
Om prosjekter i 2013	13
Overgang mellom Ny sjanse og Jobbsjansen	13
Målgrupper	13
Geografisk spredning	15
Kjennetegn ved deltakere	16
Kjønnfordeling.....	16
Opprinnelsesland	17
Alderssammensetning.....	18
Alder ved innvandring og botid.....	19
Tidligere arbeidserfaring	20
Tidligere utdanning	22
Kilde til livsopphold før oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen.....	23
Nivået på norskkunnskapene ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen	24
Rett til gratis norskopplæring.....	25
Tiltakshistorikken før Ny sjanse/Jobbsjansen	26
Helse.....	27
Resultater for 2013	28
Avslutningsårsaker	28

Måloppnåelse	30
Lengde på deltakelse	32
Kilde til livsopphold etter Ny sjanse/Jobbsjansen	34
Utvikling og forbedring av ferdigheter	35
Tiltakspakkene for deltakerne som sluttet i 2013.....	39
Språkopplæringstilbud	39
Tilbud om yrkesmessig kompetanse.....	40
Tilbud om grunnleggende kompetanse	43
Andre typer tilbud	44
Deltakere som nådde målet om arbeid eller utdanning.....	46
Vedlegg 1: spørreskjemaet for individrapportering i 2013	50

FIGURER

Figur 1. Antall deltakere i 2013 etter målgruppe, antall og prosent. N=943	14
Figur 2. Geografisk spredning av jobbsjansesprosjekter i 2013	15
Figur 3. Kjønnfordeling etter målgruppe. Antall. N=943.....	17
Figur 4. Ti største landgruppene etter målgruppe. Antall. N=943.....	18
Figur 5. Alder per 31.12.2013. N=943	18
Figur 6. Gjennomsnittlig botid i Norge per 31.12.13 Etter målgruppe og kjønn. Antall. N=943	19
Figur 7. Gjennomsnittlig alder ved innvandring til Norge etter målgruppe og kjønn. N=885	20
Figur 8. Arbeidserfaring fra opprinnelsesland og Norge etter målgruppe. Antall. N=943	20
Figur 9. Antall år med arbeidserfaring fra Norge etter målgruppe. Antall. N=943	21
Figur 10. Antall år med arbeidserfaring fra opprinnelsesland etter målgruppe. Antall. N=943	21
Figur 11. Utdanningsnivå etter målgruppe. Antall. N=943	22
Figur 12. Utdanning fra opprinnelsesland og fra Norge etter målgruppe. Antall. N=943	23
Figur 13. Den viktigste kilden til livsopphold før oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=943	24

Figur 14. Nivået på norskkunnskapene før oppstart i Jobbsjansen, totalt og etter målgruppe. Antall. N=837	25
Figur 15. Rettigheter til gratis norskopplæring ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=943	25
Figur 16. Det samlede antallet tiltak deltakerne var innom før Jobbsjansen, totalt og etter målgruppe. Antall. N=943	26
Figur 17. Typer opplæringstiltak deltakerne var innom før Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=768	26
Figur 18. Prosjektmedarbeideres vurdering om deltakerne hadde nedsatt helse som var til hinder for fullt utbytte av Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=943	27
Figur 19. Avslutningsårsaker i Ny sjanse/Jobbsjansen 2013. Prosent. N=261	29
Figur 20. Avslutningsårsaker etter målgruppe. Antall. N=261.....	29
Figur 21. Avslutningsårsaker etter målgruppe. Prosent. N=261	30
Figur 22. Overgang til arbeid eller utdanning etter målgruppe. Antall. N=157	31
Figur 23. Typer arbeid deltakerne gikk til. Antall. N=106	31
Figur 24. Typer bransjer deltakerne fikk jobb i. Antall. N=106.....	32
Figur 25. Boxplot med distribusjon av antall måneder i programmet og median etter utskrivingsstatus, n=943.....	32
Figur 26. Histogram med distribusjon av antall måneder i programmet og gjennomsnitt etter utskrivingsstatus, n=943	33
Figur 27. Gjennomsnittlig og median lengde på deltakelse etter målgruppe og måloppnåelse. N=261.....	34
Figur 28. Den viktigste kilden til livsopphold før og etter Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=261	34
Figur 29. Den viktigste kilden til livsopphold etter Ny sjanse/Jobbsjansen etter målgruppe. Antall. N=261	35
Figur 30. Nivået på norskkunnskapene ved oppstart og etter avsluttet program. Antall. N= 261	36
Figur 31. Bestått norskprøve som resultat av Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=261	36
Figur 32. Prosjektmedarbeideres vurdering av i hvilken grad deltakeren har forbedret sine grunnleggende ferdigheter som resultat av programmet. Antall. N=261	37
Figur 33. Prosjektmedarbeideres vurdering av i hvilken grad deltakeren har forbedret sine arbeidsevner som resultat av programmet. Antall. N=261	37
Figur 34. Språkopplæringstiltak etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total n=212 (ntiljobb=118; nikketiljobb=94).....	39

Figur 35. Språkopplæringstiltak etter målgruppe for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. N=212	40
Figur 36. Benyttede tilbud om yrkesmessig kompetanse etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total n=246 (ntiljobb=152; nikketiljobb=94)	41
Figur 37. Benyttede tilbud om yrkesmessig kompetanse etter målgruppe, for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. N=246	41
Figur 38. Typer arbeidsgivere som var tilbydere av praksisplass for deltakerne. Antall. Total n=261 (ntiljobb=157; nikketiljobb=104)	42
Figur 39. Benyttede tilbud om grunnleggende opplæring etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total n=134 (ntiljobb=85; nikketiljobb=49)	43
Figur 40. Benyttede helsefremmede tiltak etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total n=172 (ntiljobb=98; nikketiljobb=74)	44
Figur 41. Benyttede samfunnsorienterende/andre typer tilbud etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total n=249 (ntiljobb=148; nikketiljobb=101)	45
Figur 42. Prosjektmedarbeideres vurdering om deltakerne hadde nedsatt helse som var til hinder for fullt utbytte av Ny sjanse/Jobbsjansen etter utskrivingsstatus. Antall. Total n=261 (ntiljobb=157; nikketiljobb=104). Asymp. Sig. (2-Sided)=0,000	46
Figur 43. Nivået på norskkunnskapene ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen etter utskrivingsstatus. Antall. Total n=261 (ntiljobb=157; nikketiljobb=104). Asymp. Sig. (2-Sided)=0,001	47
Figur 44. Boxplot med distribusjon av alder ved innvandring til deltakerne som sluttet i 2013 og median etter utskrivingsstatus. Ntiljobb=139; nikketiljobb=96. Sig. (2-Tailed)=0,021	48
Figur 45. Boxplot med distribusjon av alder per 31.12.13 Til deltakerne som sluttet i 2013 og median etter utskrivingsstatus. Ntiljobb=157; nikketiljobb=104. Sig. (2-Tailed)=0,026	48

TABELLER

Tabell 1. Beskrivelse av målgrupper i Ny sjanse/Jobbsjansen 2013	14
Tabell 2. Oversikt over antall deltakere i Ny sjanse/Jobbsjansen 2013 etter målgruppe, type ordning. Antall. N=943	16
Tabell 3. Oversikt over antall deltakere, avslutningsårsaker og måloppnåelse i Jobbsjansen 2013	28

FRA NY SJANSE TIL JOBBSJANSEN

RESULTATER FRA INDIVIDRAPPORTERING FOR DELTAKERE I 2013

SAMMENDRAG

Jobbsjansen er en videreføring av forsøksordningen Ny sjanse, som var virksom i perioden 2005-2013. Ordningen ble gjort permanent i 2013 og forvaltes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) på vegne av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Formålet med ordningen er å øke sysselsetting blant innvandrere som står langt fra arbeidslivet. Jobbsjansen retter seg mot alle innvandrere i alderen 18–55 år som ikke har tilknytning til arbeidslivet, som har behov for grunnleggende kvalifisering og som ikke er omfattet av eksisterende ordninger. Hjemmeværende innvandrerkvinner som ikke er avhengige av sosialhjelp, er en prioritert målgruppe for Jobbsjansen. I statsbudsjettet for 2013 ble det satt av 57 millioner kroner til Ny sjanse/Jobbsjansen.

I denne rapporten presenteres resultater for Ny Sjanse/Jobbsjansen i 2013. I rapporten har man også prøvd å koble måloppnåelse til innhold i programmet samt identifisere kjennetegn ved deltakere som nådde målet om arbeid eller utdanning, og de som ikke gjorde det.

OMFANGET AV ORDNINGEN VOKSTE I 2013

Totalt var det 43 kommuner/bydeler som mottok tilskudd til 53 Jobbsjanseprosjekter i 2013. 23 av disse var konverterte Ny sjanseprosjekter mens 30 var nye prosjekter. 49 prosjekter hadde deltakere og 4 var forprosjekter uten deltakere. Prosjektene hadde 943 deltakere i 2013. To av tre deltakere, totalt 662, startet i løpet av året mens en tredjedel, totalt 281 deltakere, ble overført fra 2012. 144 personer ble rekruttert til Ny sjanse-prosjekter mens 518 personer ble rekruttert etter at Jobbsjansen trådte i kraft, dvs. sommer og høst 2013.

HJEMMEVÆRENDE KVINNER OG UNGDOM DOMINERER

Tre av fire deltakere i 2013 var hjemmeværende kvinner og ungdom. Andre deltakere var sosialhjelpsmottakere, kvinner med overgangsstønnad samt andre deltakere uten målgruppetilknytning. 75 prosent av deltakere var kvinner. To av tre mannlige deltakere ble rekruttert under Ny sjanse-ordning. Menn deltok hovedsakelig i ungdomsprosjekter.

DELTAKERE MED SVÆRT VARIERT BAKGRUNN

Deltakerne i 2013 hadde bakgrunn fra 81 ulike land. 48 prosent av deltakerne hadde bakgrunn fra Somalia, Irak, Pakistan og Afghanistan. Gjennomsnittsalderen blant deltakerne var 31 år. Gjennomsnittlig botid for deltakerne i 2013 var ni år. Over halvparten av deltakerne, totalt 502, hadde ingen tidligere arbeidserfaring da de startet i programmet. Nærmere en av tre deltakere hadde ingen utdanning eller hadde ikke fullført grunnskoleutdanning. Omtrent like mange hadde formell utdanning på videregående eller høgskolenivå. Nærmere halvparten kunne norsk på begynnernivå. 16 prosent av deltakerne ble av prosjektmedarbeidere vurdert som å ha nedsatt helse som hindret dem i å ha fullt utbytte av programmet.

HØY MÅLOPPNÅELSE I 2013

261 deltakere avsluttet Jobbsjansen i 2013. 60 prosent av dem som sluttet, gikk over til lønnet arbeid eller utdanning. Måloppnåelsen er høyest blant ungdom og kvinner med overgangstønad der nærmere to av tre gikk til arbeid eller utdanning. Av deltakerne som gikk over til arbeid, gikk de fleste ut i ordinær jobb. Samtidig gikk kun halvparten av deltakerne ut i heltidsstillinger. Deltakerne fikk jobb i ulike bransjer der varehandel/butikk er mest utbredt.

NÅR MÅL PÅ RELATIVT KORT TID

Deltakerne som avsluttet programmet og nådde målet om arbeid eller utdanning, hadde i gjennomsnitt deltatt i programmet i 12 måneder. Deltakerne som avsluttet programmet uten å ha nådd målet om arbeid eller utdanning hadde gjennomsnittlig lengde på deltakelse på 10 måneder.

BEDRE I NORSK ETTER JOBBSJANSEN

De fleste deltakerne som sluttet i 2013, har forbedret sine norskkunnskaper. Deltakerne som avsluttet Jobbsjansen ved å gå til jobb eller utdanning, utpeker seg spesielt. Utvikling i norskkunnskapene er også markant blant hjemmeværende kvinner. Nærmere en tredjedel av deltakerne som sluttet, totalt 78, har bestått en norskprøve som resultat av Ny sjanse/Jobbsjansen. Det er hovedsakelig kvinner og gjerne hjemmeværende kvinner, som gikk til arbeid eller utdanning. De fleste av dem med bestått norskprøve, har bestått norskprøve II.

DE SOM NÅR MÅL FORBEDRER GRUNNLEGGENDE FERDIGHETER OG ARBEIDSEVNER

Sammenlignet med deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning, var det svært mange deltakere som gikk til arbeid eller utdanning etter i stor eller svært stor grad å ha forbedret sine grunnleggende ferdigheter og arbeidsevner. Nærmere fire av fem som gikk til arbeid eller utdanning, forbedret sine arbeidsevner i stor eller svært stor grad.

FÆRRE SOSIALHJELPSMOTTAKERE SOM RESULTAT AV JOBSJANSEN

For de fleste deltakerne var sosialhjelp og støtte fra familie eller andre hovedkilden til livsopphold da de startet i programmet. Etter avsluttet Ny sjanse/Jobbsjansen gikk andelen av sosialhjelpsmottakere ned fra 51 til syv prosent. Andelen av dem som var forsørget av familie, ble redusert fra 40 til 16 prosent.

TILBUD OM YRKESMESSIG KOMPETANSE SPILLER INN PÅ MÅLOPPNÅELSE

Deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning benyttet i større grad arbeidspraksis i ordinær virksomhet enn deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Samtidig benyttet deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning, i større grad arbeidspraksis i skjermet virksomhet. 62 Prosent av de som gikk til arbeid eller utdanning, hadde arbeidsplass hos en privat arbeidsgiver. Denne andelen er vesentlig lavere i blant deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Den utgjør 36 prosent. Samtidig benyttet deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning, intern praksis hos jobbsjanseprosjektene i vesentlig større grad enn de som gikk til arbeid eller utdanning. Andelene er henholdsvis 38 og 13 prosent.

NOEN KJENNETEGN VED DELTAKERE SOM KAN FORKLARE MÅLOPPNÅELSE

Det ble vurdert om det er noen personlige egenskaper som gjorde at noen deltakere gikk til arbeid eller utdanning mens andre ikke nådde dette målet. Fire bakgrunnsvariabler ga et signifikant utslag da vi sammenlignet de to ovennevnte gruppene. Disse variablene er: prosjektmedarbeideres vurdering om nedsatt helse; nivået på norskkunnskaper ved oppstart; alder ved innvandring og alder per 31.12.13. Andelen deltakere som fikk vurdering av nedsatt helse ved oppstart i Jobbsjansen, er mye større blant deltakere som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Den utgjør hele 40 prosent mot 12 prosent i gruppen som gikk til arbeid eller utdanning. Deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning, hadde noe høyere nivå på norskkunnskaper da de startet i Ny sjanse/Jobbsjansen. Deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning, var noe yngre da de kom til Norge. Med få unntak er gruppen med deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning, en god del yngre enn deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning.

INNLEDNING

I denne rapporten presenteres resultater for Ny sjanse/Jobbsjansen i 2013. I rapporten har man også prøvd å analysere måloppnåelse i forhold til innhold i programmet. Vi har også sett på viktige kjennetegn ved både deltakerne som når målet om å komme i arbeid eller utdanning, og dem som ikke gjør det.

Innledningsvis gis det informasjon om ordningen, data som ligger til grunn for denne rapporten samt begrensninger ved rapporten.

OM ORDNINGEN

Ny sjanse var en forsøksordning som eksisterte i perioden 2005-2013. Formålet var å prøve ut og dokumentere erfaringer med ulike metoder for å få innvandrere over i arbeid eller utdanning. I Ny sjanse ble det lagt vekt på å få frem erfaringer med metoder og arbeidsformer som kan evalueres, formidles og benyttes i andre kvalifiseringsordninger for innvandrere.

Økt yrkesdeltakelse blant innvandrere, særlig kvinner, er viktig for å bekjempe barnefattigdom og bidra til likestilling og inkludering i samfunnslivet. I stortingsmelding nr. 6 (2012-2013) "En helhetlig integreringspolitikk" heter det at flere kvinner med innvandrerbakgrunn må få mulighet til å komme ut i arbeid. Fra sommeren 2013 ble Ny sjanse konvertert til en permanent ordning og kalt Jobbsjansen. Formålet med Jobbsjansen er å øke sysselsettingen blant innvandrere. Ordningen skal legge grunnlag for en varig tilknytning til arbeidslivet og økonomisk selvhjulpenhet. I statsbudsjettet for 2013 ble det satt av 57 millioner kroner til Ny sjanse/Jobbsjansen. Ordningen forvaltes av imdi på vegne av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Jobbsjansen retter seg mot alle innvandrere i alderen 18-55 år som ikke har tilknytning til arbeidslivet, som har behov for grunnleggende kvalifisering og som ikke er omfattet av eksisterende ordninger. Hjemmeværende innvandrerkvinner som ikke er avhengige av sosialhjelp, er en prioritert målgruppe for Jobbsjansen.

Jobbsjansen er utarbeidet etter modell for introduksjonsordningen og består av grunnelementene som helårig og fulltidsprogram, fast kontaktperson og individuelt tilpasset programinnhold, osv. Jobbsjansen vektlegger forpliktende og systematisk samarbeid mellom relevante kommunale og statlige sektorer samt arbeidsgivere, lokalt næringsliv og frivillige organisasjoner. Innholdet i programmet kan bestå av opplæring i norsk og samfunnskunnskap, arbeidspraksis, tiltak og yrkesrettede kurs fra nav samt helsefremmende aktiviteter. Programmet kan vare i inntil to år. For personer som mangler grunnleggende lese- og skriveferdigheter på eget morsmål, kan programperioden utvides ytterligere inntil to år.

OM DATA

Rapporten er basert på analyse av data samlet inn gjennom individrapportering fra Jobbsjansesprosjektene i januar-februar 2014. Data ble samlet inn ved hjelp av Questback. Prosjektmedarbeidere i Jobbsjansen ble da bedt om å fylle ut ett skjema for hver deltaker som var med i 2013, både de som avsluttet deltakelsen i løpet av året og de som fortsetter i Jobbsjansen 2014. Spørreskjemaet for individrapportering i 2013 følger vedlagt (se vedlegg 1).

I denne rapporten presenteres en analyse av deltakelsen i Ny sjanse/Jobbsjansen i 2013 basert på 943 individu-rapporter fra 49 Jobbsjansesprosjekter.

Individrapportering som datainnsamlingsmetode forutsetter at de som rapporterer, oppgir korrekte opplysninger. Dataenes pålitelighet ble «utfordret» i analysefasen. Flere feil ble oppdaget og rettet. Det er fortsatt en viss usikkerhet om pålitelighet ved data.

Rapporten er av deskriptiv karakter. Det gjøres ikke sammenligning med individu-rapporteringer fra tidligere år.

OM PROSJEKTER I 2013

År 2013 startet med at 23 Ny sjanse-prosjekter fikk tilskudd for å kunne videreføre prosjektene de driftet i 2012. Fra juni 2013 ble forsøksordningen Ny sjanse avviklet og erstattet med en ny permanent tilskuddsordning, Jobbsjansen. De pågående Ny sjanse-prosjektene ble da konvertert til Jobbsjansesprosjekter etter en forenklet søknadsprosedyre. I tillegg fikk flere nye prosjekter tilskudd.

OVERGANG MELLOM NY SJANSE OG JOBBSJANSEN

Totalt var det 43 kommuner/bydeler som mottok tilskudd til 53 Jobbsjansesprosjekter i 2013. 23 av disse var konverterte Ny sjanse-prosjekter mens 30 var nye prosjekter. Fire prosjekter var forprosjekter uten deltakere. Totalt var det registrert 943 deltakere som mottok minimum en månedsstønad i 2013.

Selv om antallet konverterte Ny sjanse-prosjekter var noe lavere enn antallet av nyetablerte Jobbsjansesprosjekter, var to tredjedeler av deltakere i 2013 deltakere i konverterte Ny sjanse-prosjekter. Ved konvertering fikk enkelte Ny sjanse-prosjekter midler til å rekruttere nye deltakere. Utvidede prosjekter utnyttet dermed etablerte infrastrukturer og bygde videre på kompetanse. Det var 671 deltakere i 23 konverterte Ny sjanse-prosjekter og 272 deltakere i 26 ferske Jobbsjansesprosjekter.

MÅLGRUPPER

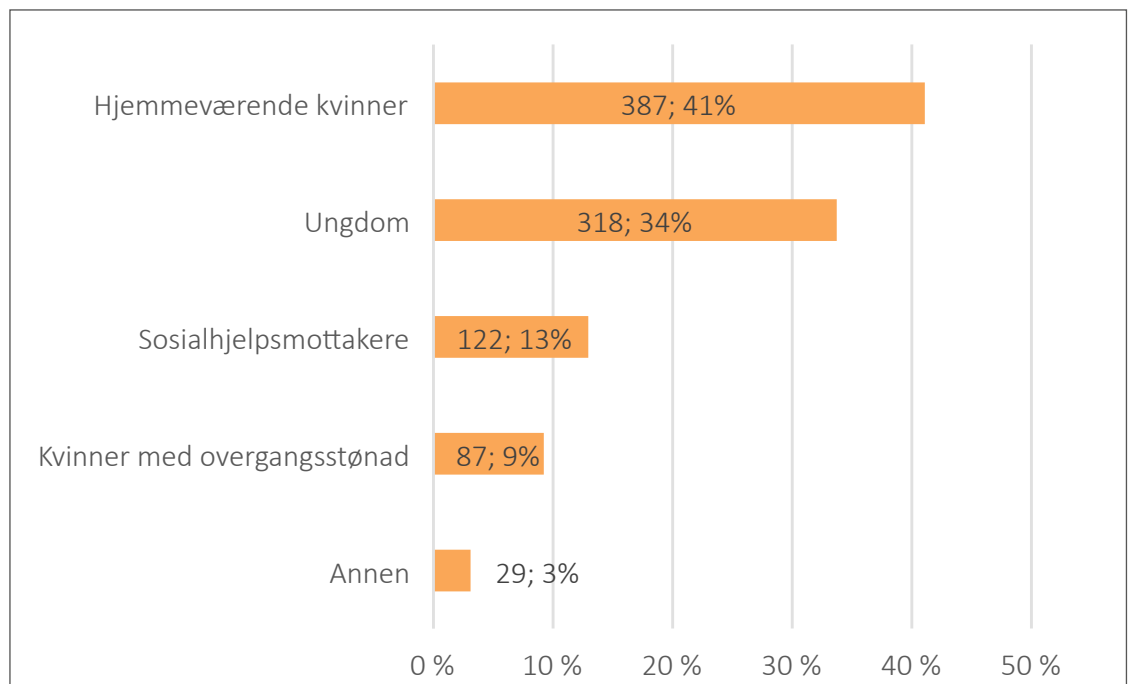
Målet for Jobbsjansen er å øke sysselsettingen blant innvandrere som står langt fra arbeidslivet og som ikke fanges opp av andre ordninger. Prioritert målgruppe for ordningen er hjemmевærende kvinner (IMDis rundskriv 2013/10).

Hovedvekten av prosjektene i 2013 rettet seg mot hjemmевærende kvinner. 33 av 53 prosjekter rettet seg mot innvandrerkvinner mens sju prosjekter rettet seg mot innvandrere generelt. 13 prosjekter rettet seg mot ungdom. Dette er i all hovedsak prosjekter som var en videreføring av Ny sjanse (ref. IMDi). Flere prosjekter hadde blandede målgrupper. IMDi rundskriv 2013/10 stilte ingen krav om at Jobbsjansesprosjektene skulle være målgruppespesifikke.

Målgrupper i 2013	Beskrivelse
Ungdom	Deltakere som var 24 år eller yngre per 31.12.2013
Hjemmeværende kvinner	Kvinnelige deltakere over 24 år per 31.12.2013 som var forsørget av familie/andre før oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen
Kvinner med overgangsstønad	Kvinnelige deltakere over 24 år per 31.12.2013 som var mottakere av overgangsstønad før oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen
Sosialhjelpsmottakere	Deltakere over 24 år per 31.12.2013 som var mottakere av sosialhjelp før oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen
Annen	Deltaker som ikke faller under de ovennevnte kategorier

► **Tabell 1.** Beskrivelse av målgrupper i Ny sjanse/Jobbsjansen 2013

I denne rapporten er deltakere fordelt på målgrupper basert på to personlige opplysninger - alder og kilde til livsopphold før oppstart i Jobbsjansen. Fem målgrupper ble identifisert på den måten. Disse er Ungdom, Hjemmeværende kvinner, Kvinner med overgangsstønad, Sosialhjelpsmottakere samt Annen. Målgruppene er nærmere beskrevet i Tabell 1.

► **Figur 1.** Antall deltakere i 2013 etter målgruppe, antall og prosent. N=943

Figur 1 gir oversikt over antall deltakere i hver målgruppe. Hjemmeværende kvinner og ungdom er de to desidert største gruppene.

GEOGRAFISK SPREDNING

I hht. Rundskrivet for Jobbsjansen 2013, var det kun kommuner med minst 750 innvandrere og norskfødte¹ som kunne søke om tilskudd. Det var åpent for interkommunalt samarbeid.

Som Figur 2 viser, var det mange prosjekter i Oslo og omegn. Etter at Jobbsjansen har blitt en permanent ordning, ble flere nye prosjekter startet i både Nord-, Sør-, Midt- og Vest-Norge.

► **Figur 2.** Geografisk spredning av Jobbsjansesprosjekter i 2013

Videre i rapporten presenteres det ulike kjennetegn ved deltakere som kjønn, alder, opprinnelsesland, utdanning, tidligere arbeidserfaring, tiltakshistorikk og kilde til livsopphold før oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen m.m

¹ Per 1.1.2013, i henhold til SSBs befolningsstatistikk.

KJENNETEGN VED DELTAKERE

I 2013 deltok 943 deltakere i Ny sjanse/Jobbsjanseprojektene over hele landet. Det er deltakere som mottok stønad i minimum en månedsperiode.

To av tre deltakere, totalt 662, startet i løpet av året mens 281 deltakerne ble overført fra 2012. 144 personer ble rekruttert til Ny sjanse-prosjekter, mens 518 personer ble rekruttert etter at Jobbsjansen trådte i kraft, dvs. sommer og høst 2013. Tabell 2 viser oversikt over antall deltakere etter målgruppe og type ordning.

Deltakere i 2013	Deltakere fordelt på målgruppe					Total
	Ungdom	Hjemmeværende kvinner	Kvinner med overgangs-stønad	Sosialhjelps-mottakere	Annen	
Var deltaker fra før 2013	113	116	14	36	2	281
Deltaker startet i 2013	205	271	73	86	27	662
Både Ny sjanse og Jobbsjansedeltaker	167	134	16	37	4	358
Kun Ny sjanse deltaker	25	28	5	9	0	67
Kun deltaker i Jobbsjansen	126	225	66	76	25	518
Totalt innom prosjektet i 2013	318	387	87	122	29	943

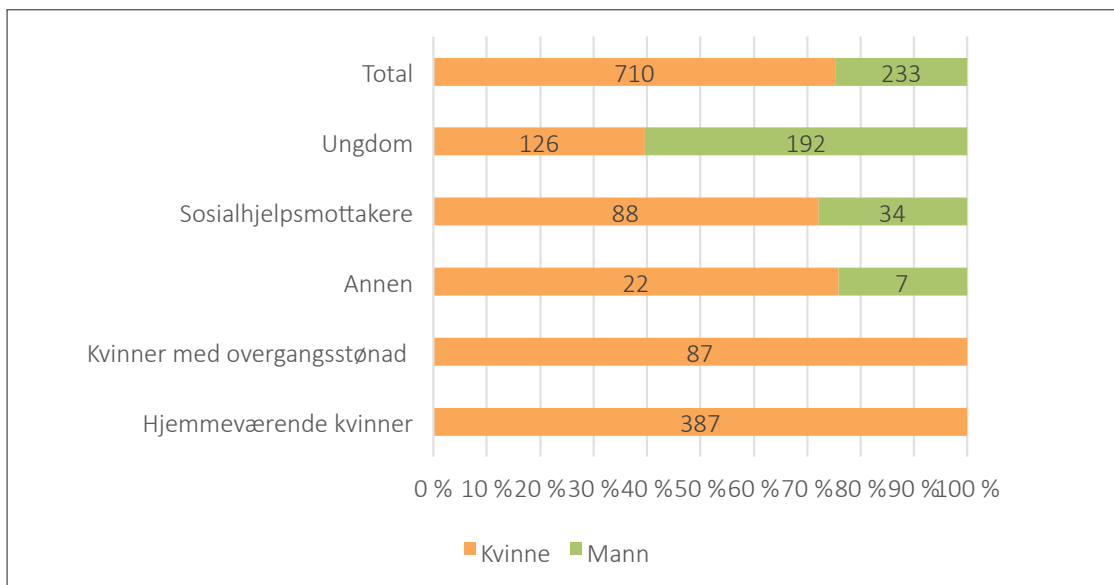
Tabell 2. Oversikt over antall deltakere i Ny sjanse/Jobbsjansen 2013 etter målgruppe, type ordning. Antall. N=94

Under presenteres det ulike kjennetegn ved deltakere som kjønn, alder, opprinnelsesland, høyeste oppnådde utdanning, tidligere arbeidserfaring og tiltakshistorikk, kilde til livsopphold før oppstart i Jobbsjansen mm.

KJØNNSFORDELING

Figur 3 viser kjønnsfordeling etter målgruppe. I 2013 var 710 av 943 deltakere i Ny sjanse / Jobbsjansen kvinner. Det utgjør en kvinneandel på 75 prosent.

► **Figur 3.** Kjønnfordeling etter målgruppe. Antall. N=943

233 personer i 2013 var menn. 64 prosent av de mannlige deltakerne ble rekruttert under Ny sjanse-ordningen. Menn deltok hovedsakelig i ungdomsprosjekter. Blant ungdom var tre av fem deltakere, totalt 192 av 318, menn. Det var kun 41 voksne menn i 2013-prosjektene. De fleste voksne menn var mottakere av sosialhjelp før de startet i Ny sjanse.

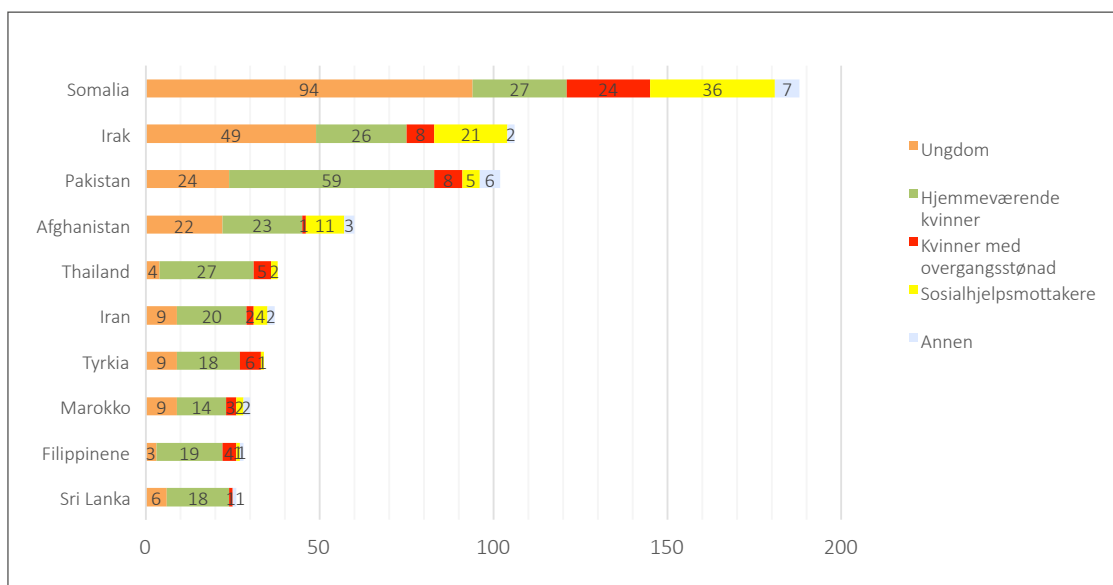
Av de mannlige deltakerne hadde 64 prosent bakgrunn fra Somalia, Irak, Afghanistan og Pakistan. Majoriteten av de mannlige deltakerne har bodd i Norge i over fem år, og over halvparten har bodd i Norge i over ti år. Av de mannlige deltakerne hadde tre av fire, 74 prosent, som minimum påbegynt opplæring på videregående skole/yrkesskole. Samtidig manglet de fleste erfaring fra arbeidslivet.

Siden de fleste deltakerne var kvinner, og menn hovedsakelig inngikk i målgruppen ungdom, analyseres individrapporter ikke etter kjønnsdimensjonen.

OPPRINNELSES LAND

Deltakerne i 2013 hadde svært varierende landbakgrunn - det fantes representanter med tilknytning til 81 ulike land. Figur 4 viser de ti største landgruppene etter målgruppe. 72 prosent av deltakerne hadde bakgrunn fra disse landene.

Deltakerne med somalisk bakgrunn er i flertall. Totalt sett hadde 20 prosent, totalt 188 deltakere, Somalia som opprinnelsesland. Deltakere fra Somalia dominerer faktisk i alle målgrupper bortsett fra hjemmeværende kvinner, der deltakere med pakistansk bakgrunn er i flertall. I overkant av 100 deltakere hadde irakisk bakgrunn. Nesten like mange hadde bakgrunn fra Pakistan. Til sammen utgjorde deltakere fra Somalia, Irak, Pakistan og Afghanistan de fire største landgruppene med 48 prosent av deltakerne. Dette gjelder også uansett kjønn.

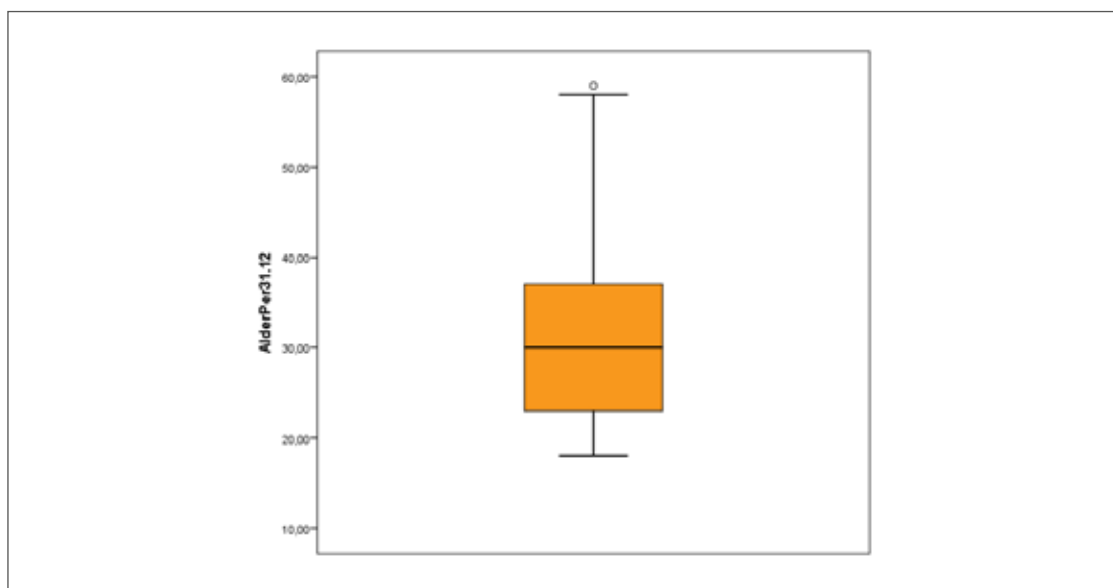

► **Figur 4.** Ti største landgruppene etter målgruppe. Antall. N=943

58 av 943 deltakere er født i Norge. For disse ble foreldrenes opprinnelsesland oppgitt. Blant de norskfødte er det registrert bakgrunn fra 14 ulike land med klar dominans av deltakere med somalisk (15 deltakere) og pakistansk bakgrunn (13 deltakere).

ALDERSSAMMENSETNING

Når vi ser på aldersspredning blant deltakerne i Jobbsjansen, finner vi både deltakere som var 18 år og 59 år gamle per 31.12.13 (se Figur 5).

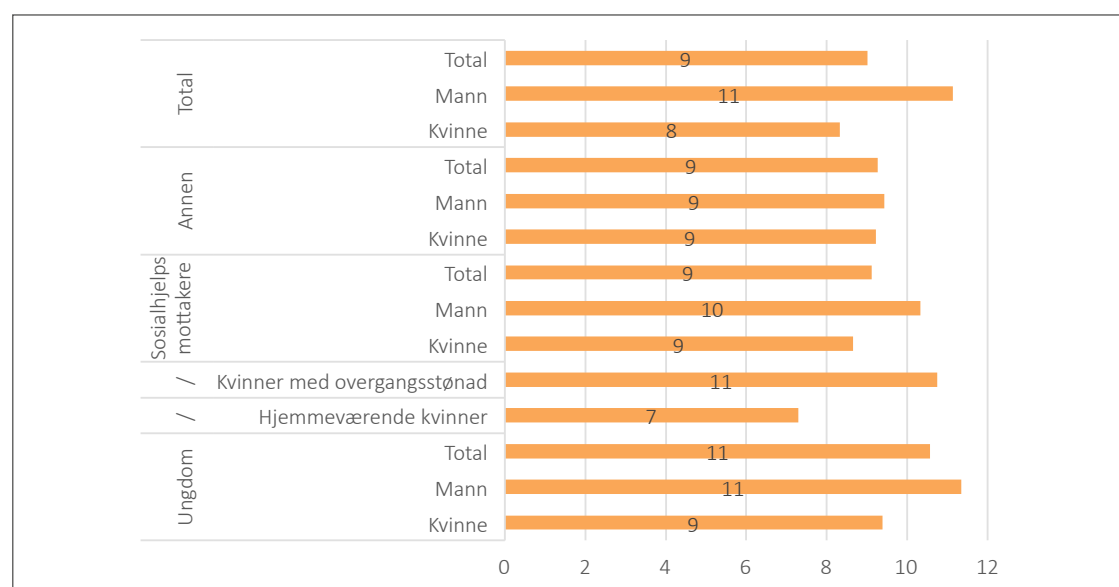

► **Figur 5.** Alder per 31.12.2013. N=943

Gjennomsnittsalderen blant deltakerne var 31 år. Halvparten av deltakerne var i alder mellom 23 og 37 år. Tre av fire deltakere var yngre enn 37 år. Én av tre deltakere var under 25 år. Det er noe som trekker det totale gjennomsnittet ned. Når vi ser på andre målgrupper i Jobbsjansen, ekskludert ungdom, er gjennomsnittsalder 36 år. Variasjoner mellom de øvrige målgruppene er ubetydelige.

ALDER VED INNVANDRING OG BOTID

Gjennomsnittlig botid² for deltakerne i 2013 var ni år. Det er noen små forskjeller på tvers av målgrupper og kjønn (se Figur 6). For hjemmeværende kvinner var gjennomsnittet syv år samtidig som mange hadde enda kortere botid. Omtrent 50 prosent av deltakerne i denne gruppen hadde bodd i Norge i mindre enn fem år per 31.12.2013. Blant ungdom var gjennomsnittlig botid 11 år. Over halvparten av ungdommen hadde bodd i Norge i over 10 år per 31.12.2013, og hver syvende ungdom hadde bodd i Norge i over 20 år.

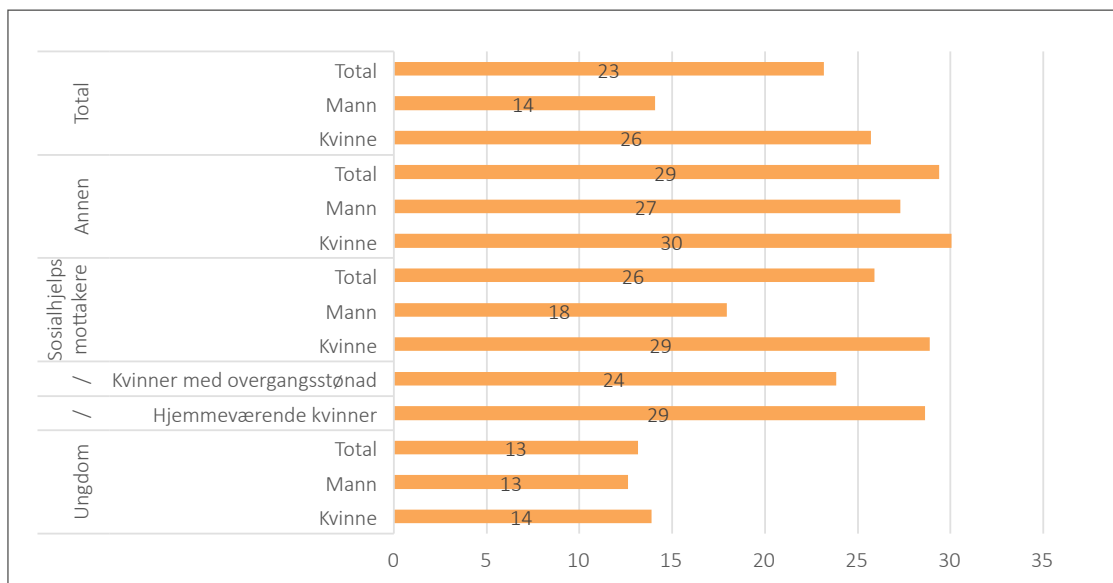

► **Figur 6.** Gjennomsnittlig botid i Norge per 31.12.13 etter målgruppe og kjønn. Antall. N=943

Gjennomsnittlig alder ved innvandring til Norge³ var 23 år (se Figur 7). Her igjen er det forskjell mellom målgruppene, men også mellom kjønnene. Ungdom var i snitt 13 år da de kom til Norge. Mannlige sosialhjelpsmottakere var også unge, 18 år gamle i snitt, da de ankom Norge. Kvinner med overgangsstønad kom også til Norge da de var relativt unge, i snitt 24 år. Andre kvinnelige deltakere, også hjemmeværende kvinner, var i snitt 29 år gamle det året de innvandret til Norge.

² Botid per 31.12.2013. Gjennom individrapporteringen kartlegges det kun år ved innvandring til Norge, men ikke måned. Botid er derfor avrundet til hele år.

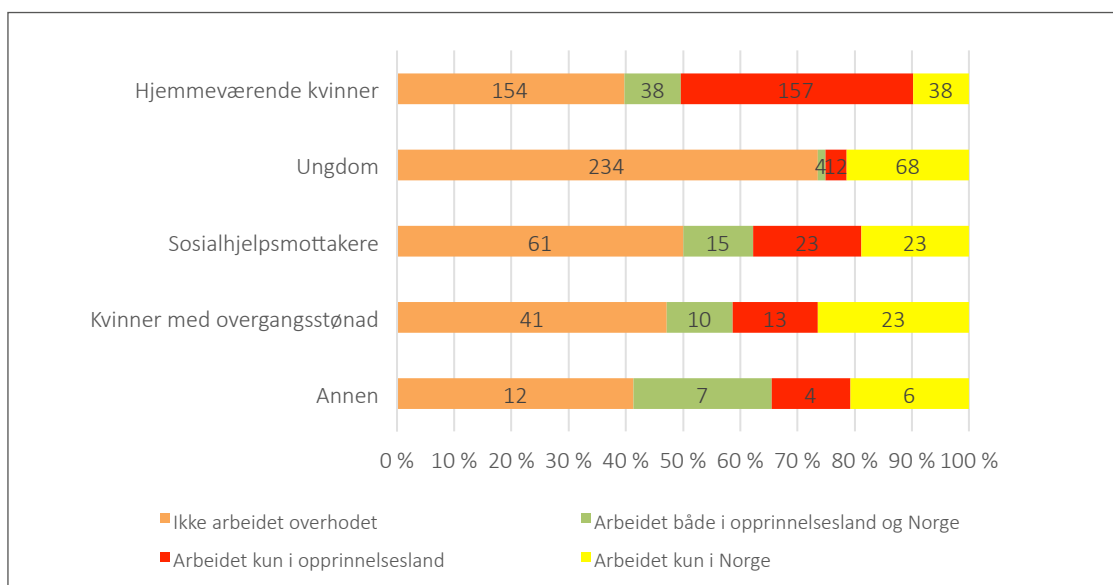
³ Gjennom individrapporteringen kartlegges det kun år ved innvandring til Norge samt fødselsår, men ikke måned. Botid er derfor avrundet til hele år.

► **Figur 7.** Gjennomsnittlig alder ved innvandring til Norge etter målgruppe og kjønn. N=885

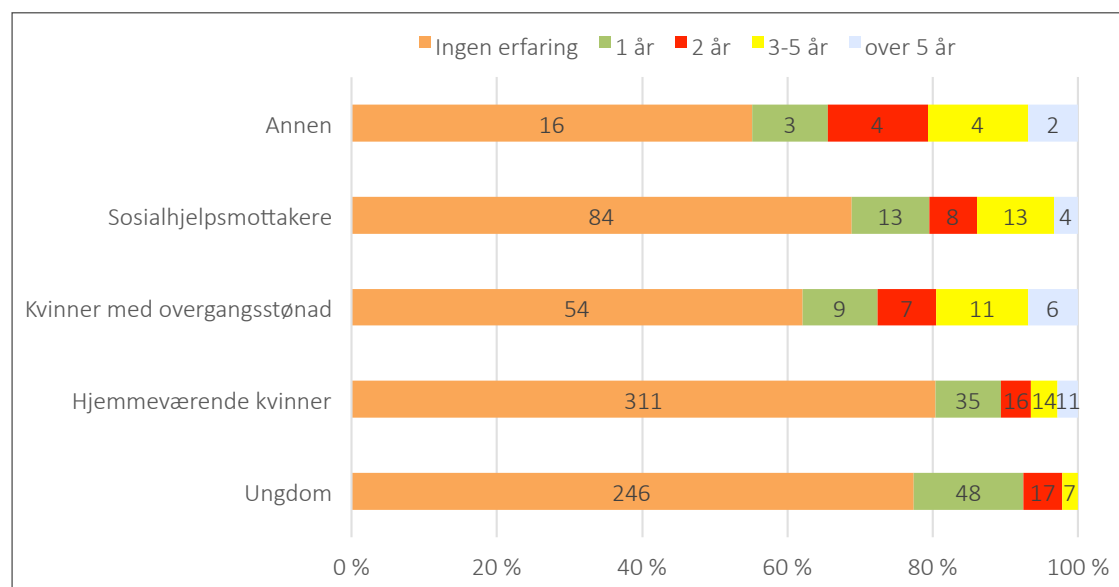
TIDLIGERE ARBEIDSERFARING

Over halvparten av deltakerne, totalt 502, hadde ingen tidligere arbeidserfaring overhodet da de startet i Jobbsjansen. Andelen uten arbeidserfaring er klart størst blant ungdom. 74 prosent av unge deltakere, totalt 234 av 318, manglet arbeidserfaring. De fleste ungdommene som hadde arbeidserfaring, hadde den fra Norge. Tre av fem hjemmeværende kvinner hadde noe arbeidserfaring før de startet i Jobbsjansen, i hovedsak fra opprinnelseslandet (Figur 8).

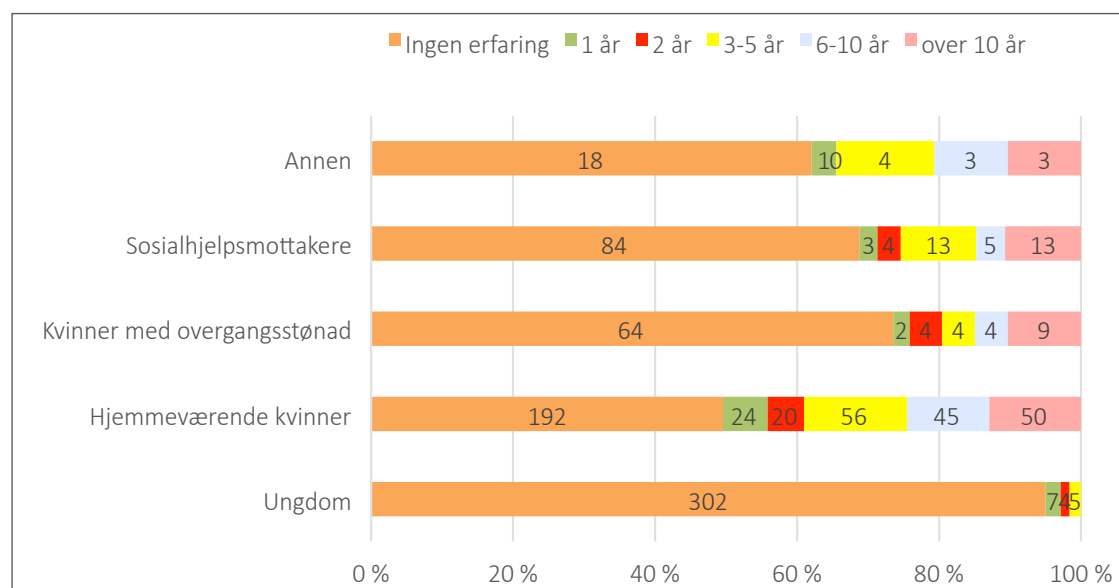
► **Figur 8.** Arbeidserfaring fra opprinnelsesland og Norge etter målgruppe. Antall. N=943

Over halvparten av deltakerne med arbeidserfaring fra Norge, totalt 160 av 232, hadde jobbet i Norge mellom ett og to år før Ny sjanse/Jobbsjansen. De fleste av ungdommene med arbeidserfaring fra Norge hadde mellom ett og to års arbeidserfaring. Noen få deltakere, totalt 23, er registrert med over fem års erfaring fra inntektsgivende arbeid i Norge. Andelen med arbeidserfaring fra Norge er høyest blant deltakerne uten målgruppetilknytning og kvinner med overgangsstønad (Figur 9). Det kan forklares med høyere alder ved innvandring og lengre botid i Norge enn for hjemmевærende kvinner.

► **Figur 9.** Antall år med arbeidserfaring fra Norge etter målgruppe. Antall. N=943

Av deltakerne som hadde arbeidserfaring fra sitt opprinnelsesland, hadde 47 prosent over fem års erfaring med inntektsgivende arbeid, og nærmere 30 prosent hadde jobbet i tre til fem år (Figur 10). Det er hovedsakelig kvinner som har arbeidserfaring fra opprinnelsesland.

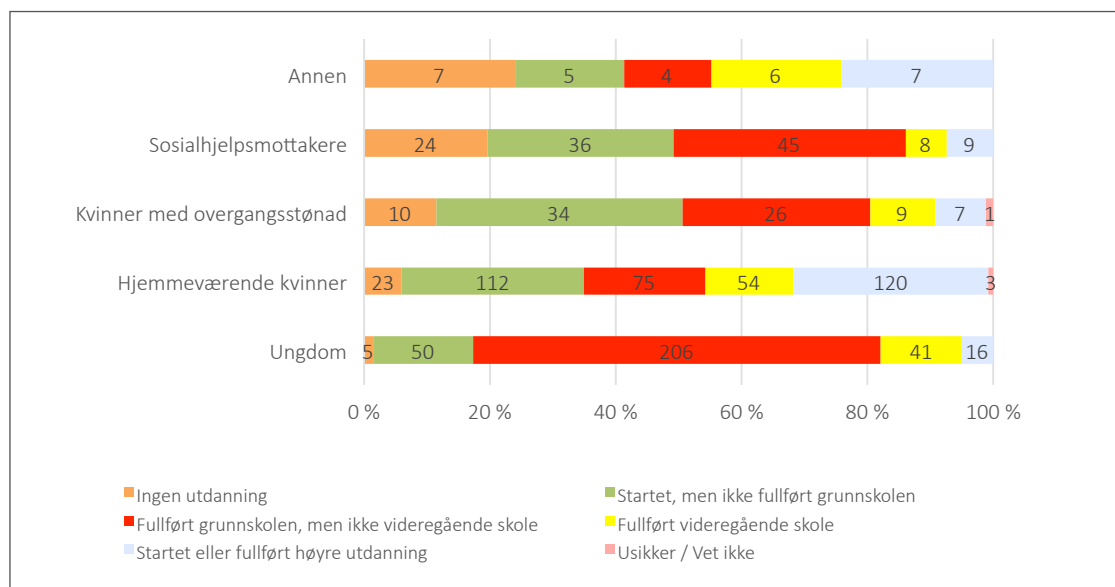

► **Figur 10.** Antall år med arbeidserfaring fra opprinnelsesland etter målgruppe. Antall. N=943

TIDLIGERE UTDANNING

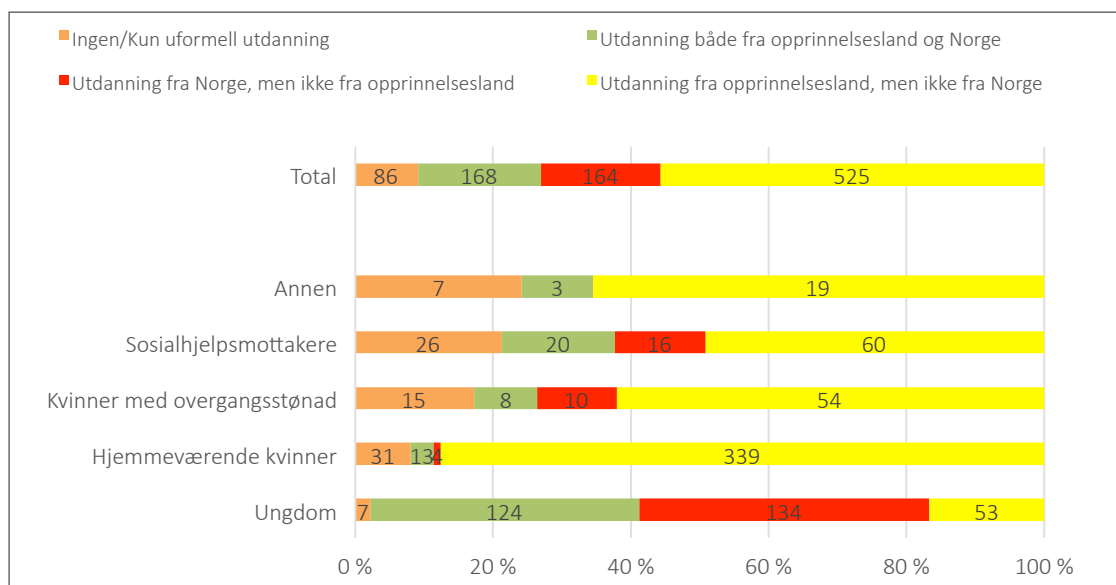
Deltakerne i Jobbsjansen 2013 hadde svært variert utdanningsnivå (Figur 11). Nærmere en tredjedel av deltakerne hadde ingen utdanning overhodet (syv prosent) eller hadde ikke fullført grunnskolen (25 prosent). Denne andelen utgjør ca. 50 prosent blant kvinner med overgangsstønnad og sosialhjelpsmottakere.

På den andre siden var det omtrent like mange (30 prosent) som hadde formell utdanning på videregående eller høgskolenivå. Andelen utgjør ca. 45 prosent blant hjemmeværende kvinner. To av tre unge deltakere hadde fullført grunnskolen. De fleste av dem hadde påbegynt opplæring på videregående nivå, men ikke fullført.

► **Figur 11.** Utdanningsnivå etter målgruppe. Antall. N=943

Over halvparten av deltakerne med formell utdanning, totalt 525, hadde den fra opprinnelsesland (Figur 12). Blant hjemmeværende kvinner hadde nesten alle, unntatt 17 personer, kun utdanning fra sitt opprinnelsesland. Utdanningsnivået i denne gruppen varierer. En av tre hjemmeværende kvinner kom til Norge med fullført videregående skole eller påbegynt/fullført høyere utdanning. Blant kvinner med overgangsstønnad hadde de fleste også utdanning kun fra opprinnelsesland, 54 av 72. I motsetning til hjemmeværende kvinner hadde kvinner med overgangsstønnad vesentlig lavere utdanning fra opprinnelsesland, dvs. på grunnskolenivå eller lavere.

► **Figur 12.** Utdanning fra opprinnelsesland og fra Norge etter målgruppe. Antall. N=943

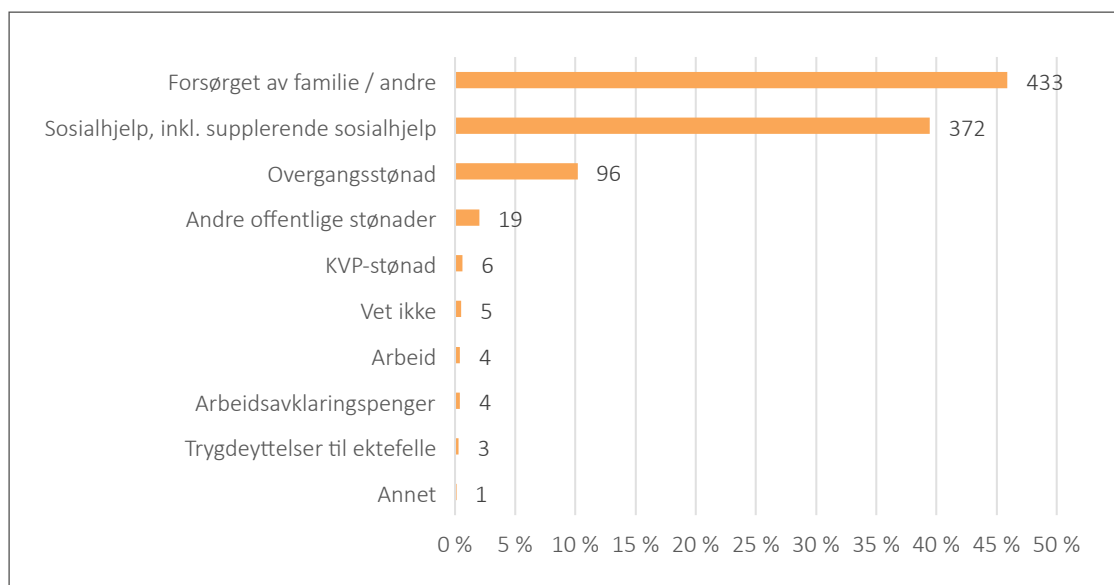
Blant sosialhjelpsmottakere var det en stor andel som manglet formell utdanning samt en relativ stor andel med utdanning fra Norge. Andelen med utdanning fra Norge er klart størst blant ungdom.

Av de 86 deltakerne som manglet formell utdanning, var over halvparten, totalt 51 personer, analfabeter.

KILDE TIL LIVSOPPHOLD FØR OPPSTART I NY SJANSE/JOBBSJANSEN

I 2013 ble prosjektmedarbeidere spurt om å oppgi den viktigste kilden til livsopphold for deltakerne før oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen (Figur 13).

Nærmere halvparten av deltakerne, totalt 433, var forsørget av familie/andre før de startet i Ny sjanse/Jobbsjansen. To av fem deltakere, totalt 372, hadde sosialhjelp eller supplerende sosialhjelp som den viktigste kilden til livsopphold. Til sammen utgjør disse to gruppene 85 prosent av deltakerne. Litt over 10 prosent av deltakerne gikk på overgangsstønad. Resterende deltakere fikk andre offentlige ytelser, inkl. arbeidsavklaringspenger, KVP-stønad, trygdeytelser til ektefelle. Prosjektmedarbeidere oppga at fire deltakere hadde arbeid som den viktigste kilden til livsopphold før Ny sjanse/Jobbsjansen.

► **Figur 13.** Den viktigste kilden til livsopphold før oppstart i Ny Sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=943

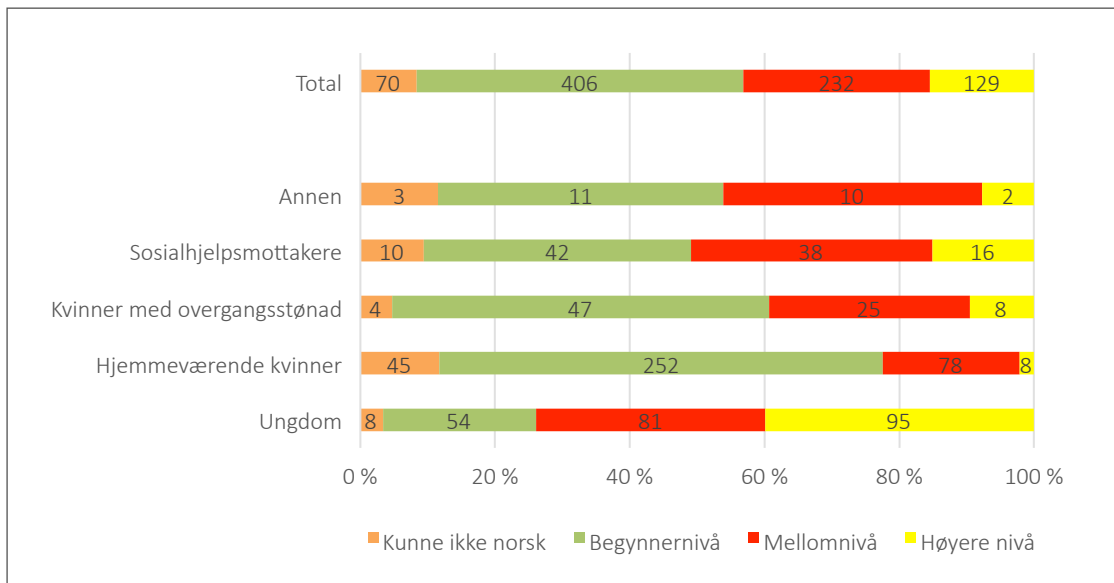
NIVÅET PÅ NORSKKUNNSKAPENE VED OPPSTART I NY SJANSE/JOBBSJANSEN

I individrapportering for 2013 ble det stilt spørsmål om nivået på norskkunnskapene før oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen. Prosjektmedarbeidere ble spurt om å oppgi, hvis mulig, deltakernes språknivå som hadde blitt kartlagt ved oppstart på skolen. Som referanse ble Europarådets nivåskala for språkkunnskaper benyttet⁴. Nivåskalaen består av seks nivåer der laveste er A1 «nybegynner» og høyeste er C2 «perfeksjonering». I dette underkapittelet presenteres resultater på et mer aggregert nivå - A, B, og C - hvor A står for begynnernivå, B står for mellomnivå og C står for høyt nivå.

Vurdering av norsknivået ved oppstarten ble oppgitt for 837 deltakere. Av de vurderte var det åtte prosent som kunne ikke norsk før oppstarten, og nærmere halvparten kunne norsk på kun begynnernivå (se Figur 14). Tre av fire hjemmeværende kvinner hører til de ovennevnte gruppene. Andelen med manglende og lave norskkunnskaper var også høyt blant kvinner med overgangsstønad. Nivået på norskkunnskapene var langt bedre blant ungdom der tre av fire kunne norsk som minimum på mellomnivå. Dette har sammenheng med lengre botid i Norge og lengre skolegang i Norge sammenlignet med andre målgrupper i prosjektene.

⁴ Ref. <http://www.folkeuniversitetet.no/europeisk-rammeverk/side-id-10208/>

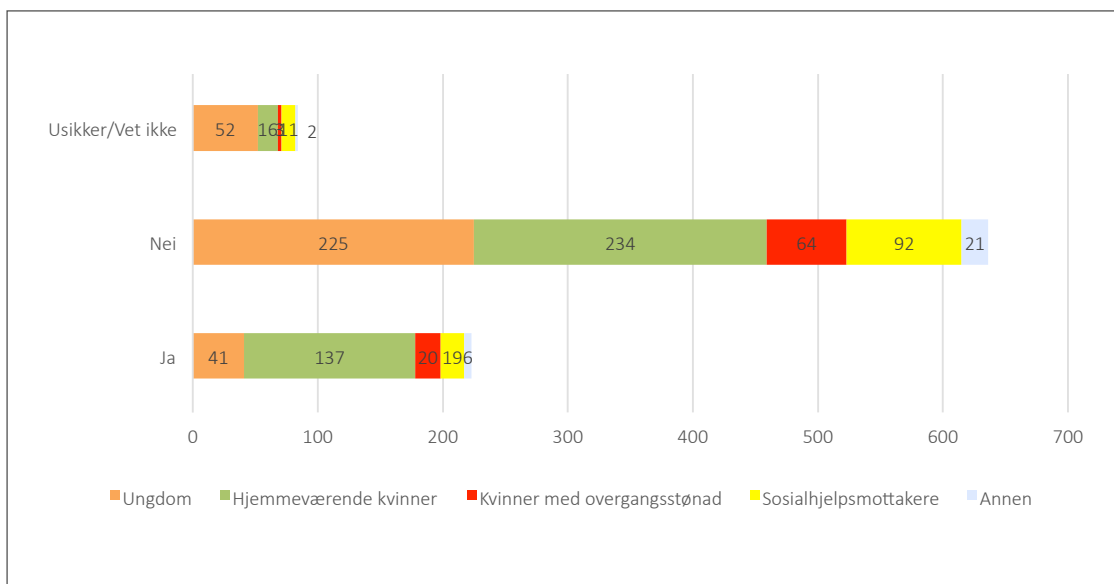

► **Figur 14.** Nivået på norskkunnskapene før oppstart i Jobbsjansen, totalt og etter målgruppe. Antall. N=837

RETT TIL GRATIS NORSKOPPLÆRING

Gjennom individrapportene oppga prosjektmedarbeidere hvorvidt deltakerne hadde rett på gratis norskopplæring da de startet i Ny Sjanse/Jobbsjansen. Figur 15 gir oversikt over rettigheter til gratis norskopplæring etter målgruppe.

25

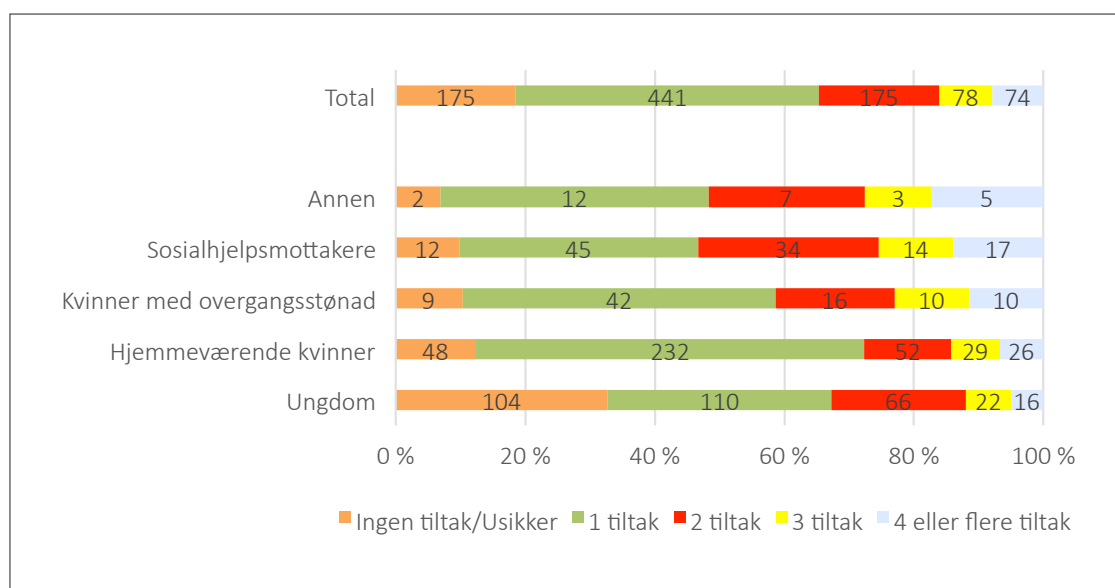
► **Figur 15.** Rettigheter til gratis norskopplæring ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=943

Selv om over halvparten hadde et klart behov for ytterligere norskopplæring, var det svært mange som ikke hadde rettigheter til gratis norskopplæring. To av tre, totalt 636 deltakere, hadde ikke disse rettighetene. Andelen er noe lavere blant hjemmeværende kvinner, der 60 prosent av deltakerne ikke hadde rettigheter til gratis norskopplæring.

TILTAKSHISTORIKKEN FØR NY SJANSE/JOBBSJANSEN

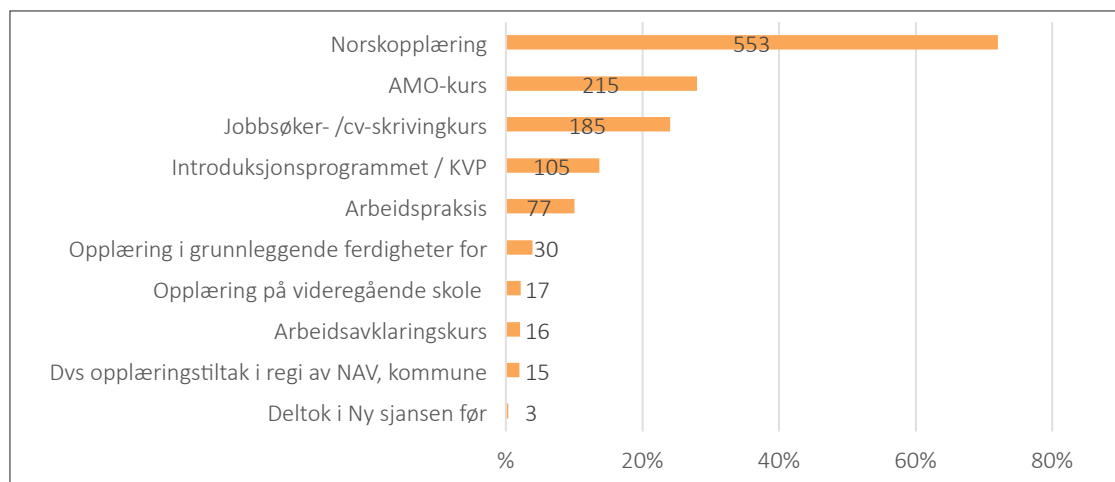
Gjennom individrapporteringen oppga prosjektmedarbeidere det samlede antallet formelle opplæringstiltak deltakerne hadde vært innom før Ny sjanse/Jobbsjansen, dvs. langsiktige opplæringstiltak i regi av stat eller kommune.

Relativt få av deltakerne hadde en omfattende tiltakshistorikk. For 19 prosent var Ny sjanse/Jobbsjansen første kvalifiseringstiltak. Andelen er større blant ungdom der en av tre ikke hadde noen tiltakshistorikk før Ny sjanse/Jobbsjansen. 47 prosent av deltakerne hadde kun vært på ett tiltak før de kom til Ny sjanse/Jobbsjansen. For hjemmeværende kvinner er andelen enda høyere og ligger på 60 prosent. Kun 16 prosent hadde deltatt i tre eller flere tiltak før de kom til Ny sjanse/Jobbsjansen.

► **Figur 16.** Det samlede antallet tiltak deltakerne var innom før Jobbsjansen, totalt og etter målgruppe. Antall. N=943

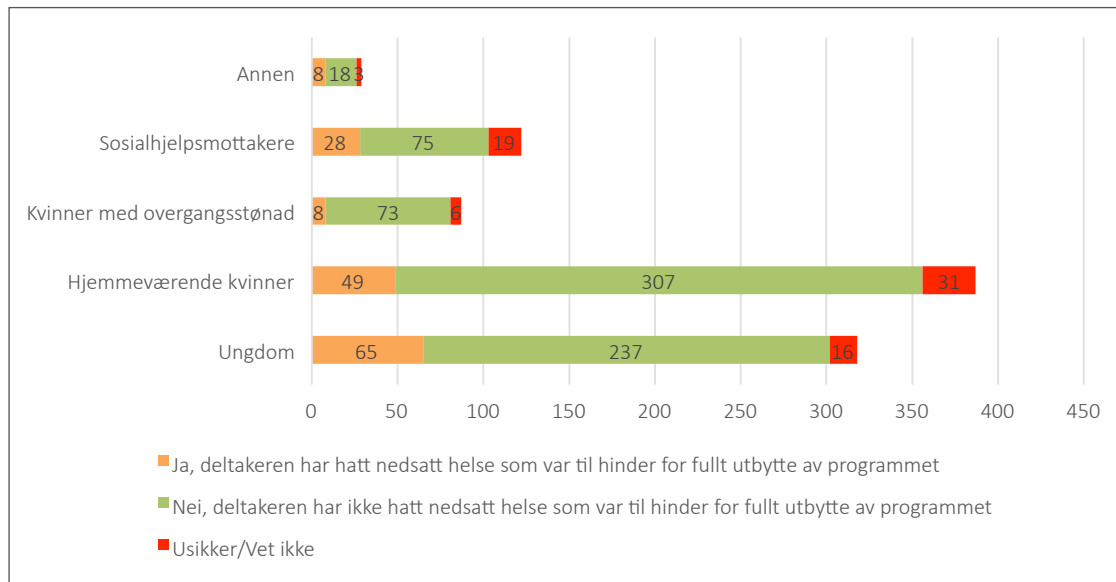
Det mest utbredte tiltaket var norskopplæring. Nærmere én av fem var innom AMO-kurs eller Jobbsøker-/cv-skrivingkurs. En av ti hadde tidligere deltatt i Introduksjonsprogrammet eller Kvalifiseringsprogrammet. Figur 18. Prosjektmedarbeideres vurdering om deltakerne hadde nedsatt helse som var til hinder for fullt utbytte av Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=943

► **Figur 17.** Typer opplæringstiltak deltakerne var innom før Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=768

HELSE

Gjennom individrapporteringen ble prosjektmedarbeidere spurt om å vurdere om deltakerne hadde nedsatt helse. Spørsmålsformuleringen lød slik: «Etter din vurdering har deltakeren hatt nedsatt helse (fysisk eller psykisk) som er/var til hinder for full utbytte av Ny sjanse/Jobbsjansen». Figur 18 viser resultater av kartleggingen.

► **Figur 18.** Prosjektmedarbeideres vurdering om deltakerne hadde nedsatt helse som var til hinder for fullt utbytte av Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=943

16 prosent eller 158 deltakere ble vurdert som personer med nedsatt helse som var til hinder for fullt utbytte av Ny sjanse/Jobbsjansen. Andelen er noe større blant ungdom der hver femte deltaker ble vurdert som en med nedsatt helse. Blant deltakerne uten målgruppetilknytning gjaldt det hver fjerde deltaker.

RESULTATER FOR 2013

682 av 943 deltakere i 2013 ble overført til prosjekter i 2014. Det var totalt 261 deltakere som avsluttet Ny sjanse/Jobbsjansen i 2013. Dette kapittelet handler om avslutningsårsaker, måloppnåelse, kilde til livsopphold etter avsluttet program samt forbedring av ferdigheter hos deltakerne som sluttet.

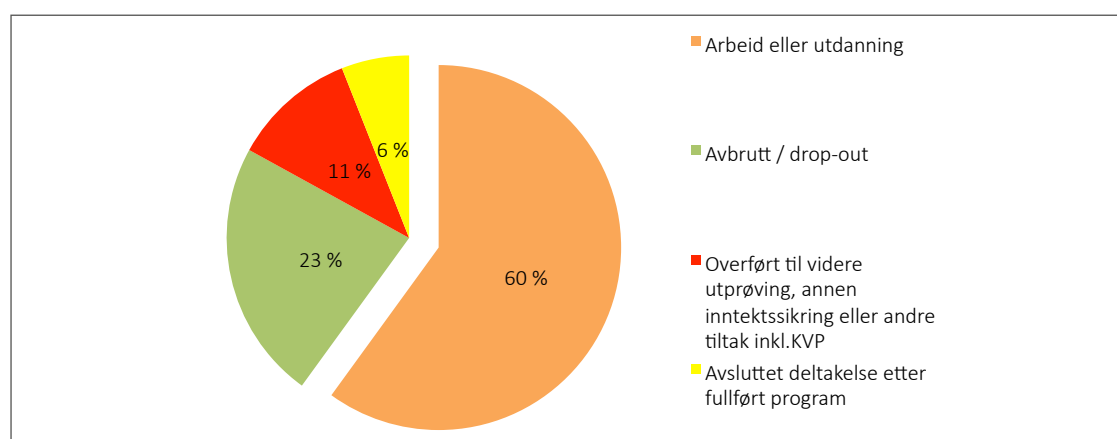
AVSLUTNINGSÅRSAKER

Tabell 3 viser oversikt over antall deltakere, avslutningsårsaker og måloppnåelse i Ny sjanse/Jobbsjansen 2013 etter målgruppe.

		Deltakere fordelt på målgruppe					Totalt
		Ungdom	Hjemmeværende kvinner	Kvinner med overgangs-stønad	Sosialhjelps-mottakere	Annen	
Antall deltakere i 2013	Var deltaker fra før 2013	113	116	14	36	2	281
	Deltaker startet i 2013	205	271	73	86	27	662
	Totalt innom prosjektet i 2013	318	387	87	122	29	943
Overført til 2014		191	292	77	95	27	682
Avsluttet/ Avbrøt i 2013		127	95	10	27	2	261
Avslutning årsaker	Lønnet arbeid	46	50	0	10	0	106
	Utdanning (vgs. og høyere utdanning)	39	5	7	0	0	51
	Overført til videre utprøving, annen inntektssikring eller andre tiltak inkl. KVP	9	9	3	6	2	29
	Avbrutt/dropp ut	30	25	0	5	0	60
	Avsluttet deltakelse etter fullført program	3	6	0	6	0	15
Måloppnåelse	Andel til jobb/utdanning	67 %	58 %	70 %	37 %	0 %	60 %

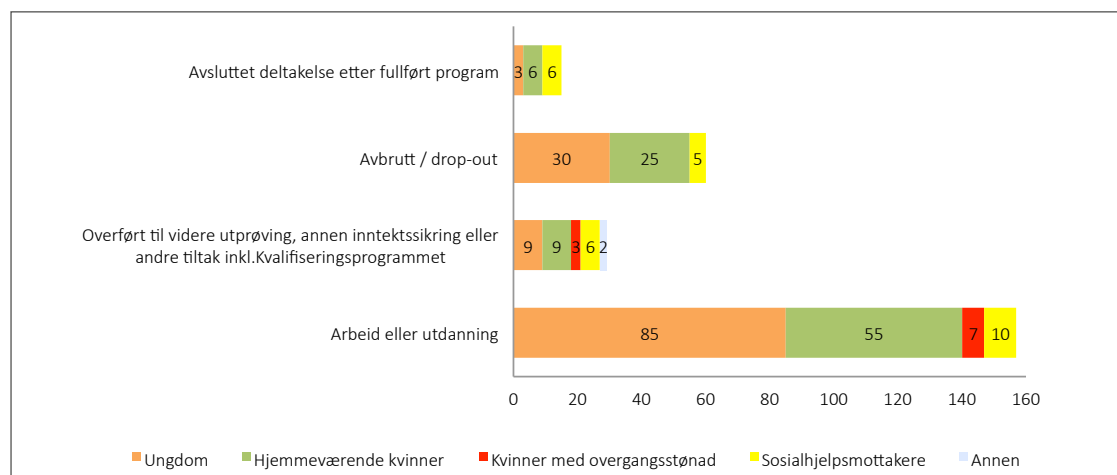
► **Tabell 3.** Oversikt over antall deltakere, avslutningsårsaker og måloppnåelse i Jobbsjansen 2013

Det var totalt 261 deltakere som avsluttet Ny sjanse/Jobbsjansen i 2013. 157 av disse, det vil si 60 prosent, gikk over til arbeid eller utdanning (Figur 19). Det er en økning på åtte prosentpoeng fra 2012 hvor overgangen til arbeid eller utdanning var på 52 prosent⁵. Måloppnåelse er høyest blant ungdom og kvinner med overgangsstønad der nærmere to av tre gikk til arbeid eller utdanning. Andelen er lavest blant sosialhjelpsmottakere der kun én av tre, totalt 37 prosent, har nådd målet om arbeid eller utdanning (Figur 20, Figur 21).

► **Figur 19.** Avslutningsårsaker i Ny sjanse/Jobbsjansen 2013. Prosent. N=261

29 av 261 deltakere, totalt 11 prosent av dem som avsluttet i 2013, ble overført til andre kvalifiseringstiltak eller andre inntektssikringsordninger (Figur 19). Vi finner noe høyere andel kvinner med overgangsstønad og sosialhjelpsmottakere i denne gruppen, henholdsvis 30 prosent og 22 prosent. Kun sju prosent av ungdommene ble overført til andre kvalifiseringstiltak eller andre inntektssikringsordninger (Figur 21). Blant de 29 overførte ble 10 deltakere henvist til utredning i NAV. Åtte deltakere gikk over til Kvalifiseringsprogrammet og fire gikk over til et annet tiltak. Andre gikk over til en annen inntektssikring, dvs. svangerskapspermisjon, overgangsstønad eller nedkomstpermisjon.

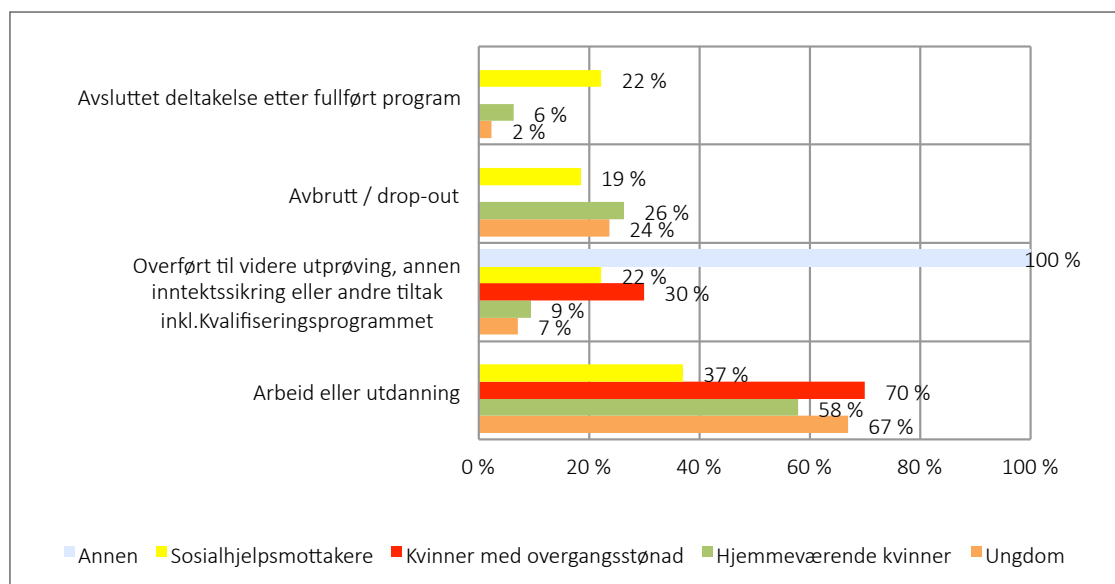

► **Figur 20.** Avslutningsårsaker etter målgruppe. Antall. N=261

⁵ IMDi (2013): Resultater for Ny sjanse 2011

60 deltakere eller 23 prosent avbrøt Ny sjanse/Jobbsjansen i løpet av året. De vanligste årsakene for avbruddet var flytting til en annen kommune, graviditet/fødsel, store omsorgsoppgaver og helseproblemer som medførte stort fravær fra Jobbsjansen. Det er hovedsakelig ungdom og hjemmевærende kvinner som droppet ut av programmet.

15 deltakere, det vil si seks prosent, avsluttet deltakelse etter fullført program uten å gå til arbeid eller utdanning.

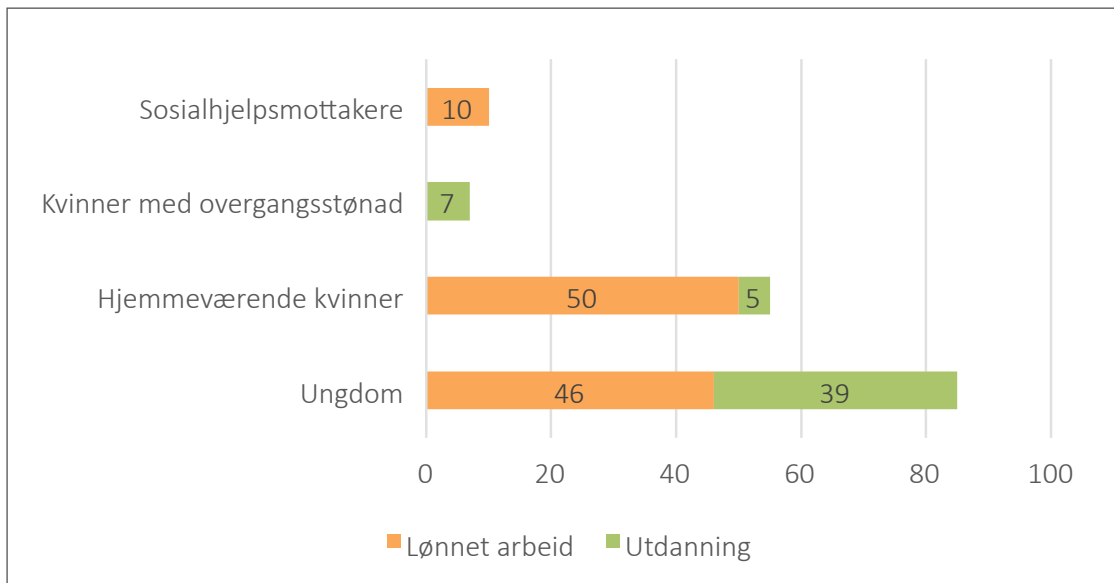

► **Figur 21.** Avslutningsårsaker etter målgruppe. Prosent. N=261

MÅLOPPNÅELSE

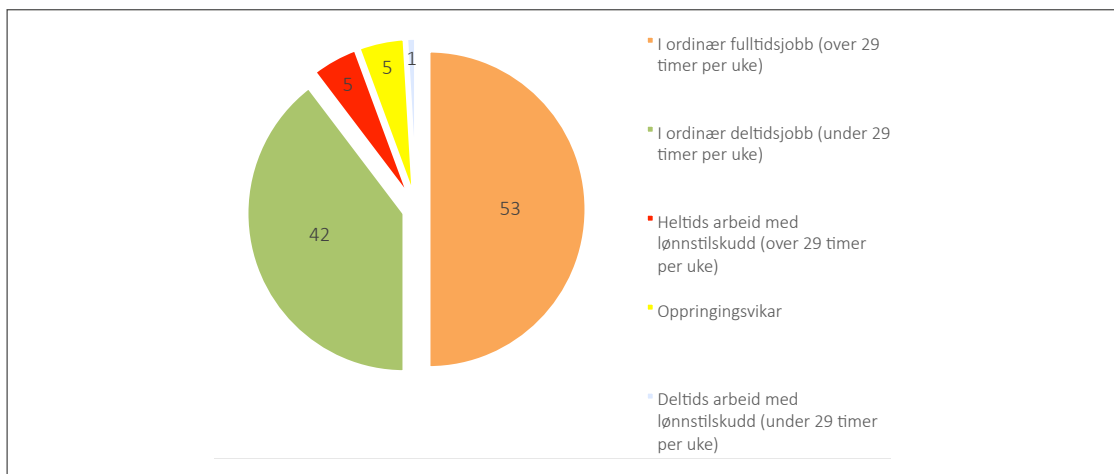
Jobbsjansen retter seg mot alle innvandrere i alderen 18–55 år som ikke har tilknytning til arbeidslivet, som har behov for grunnleggende kvalifisering, og som ikke er omfattet av eksisterende ordninger. Måloppnåelse i Jobbsjansen er beregnet som andel av deltakere som gikk over til lønnet arbeid, inkludert arbeid med lønnstilskudd, eller utdanning på videregående eller høyskolenivå etter at de avsluttet programmet. I 2013 var måloppnåelse på 60 %, dvs. 157 av 261 deltakere gikk over til arbeid eller utdanning (Figur 19).

Figur 22 viser forholdet mellom overgang til arbeid og utdanning etter målgruppe. To tredjedeler av deltakerne som nådde målet om arbeid eller utdanning, totalt 106 deltakere, gikk til lønnet arbeid. En tredjedel, totalt 51 deltakere, gikk til utdanning. Blant sosialhjelpsmottakere og hjemmевærende kvinner gikk de fleste over til arbeid. Blant ungdom var forholdet mellom overgang til arbeid og utdanning nesten likt med noe overrepresentasjon av overgang til arbeid.

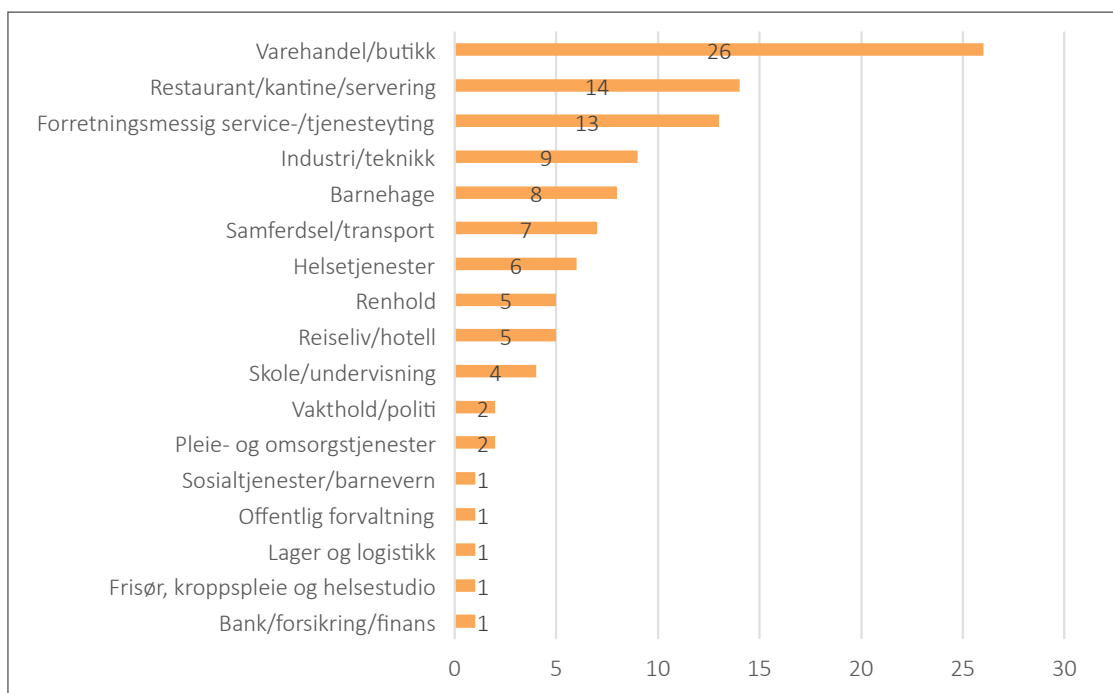
► **Figur 22.** Overgang til arbeid eller utdanning etter målgruppe. Antall. N=157

Av deltakerne som gikk over til arbeid, gikk de fleste ut til ordinær jobb, totalt 95 av 106 (Figur 23). Dersom vi ser på andelen av dem som gikk til heltidsstillinger, dvs. 29 timer per uke, finner vi at det gjelder halvparten av deltakerne, totalt 58 av 106. Det gjelder hovedsakelig deltakerne med ordinær fulltidsjobb, men også noen få i heltidsstillinger med lønnstilskudd

► **Figur 23.** Typer arbeid deltakerne gikk til. Antall. N=106

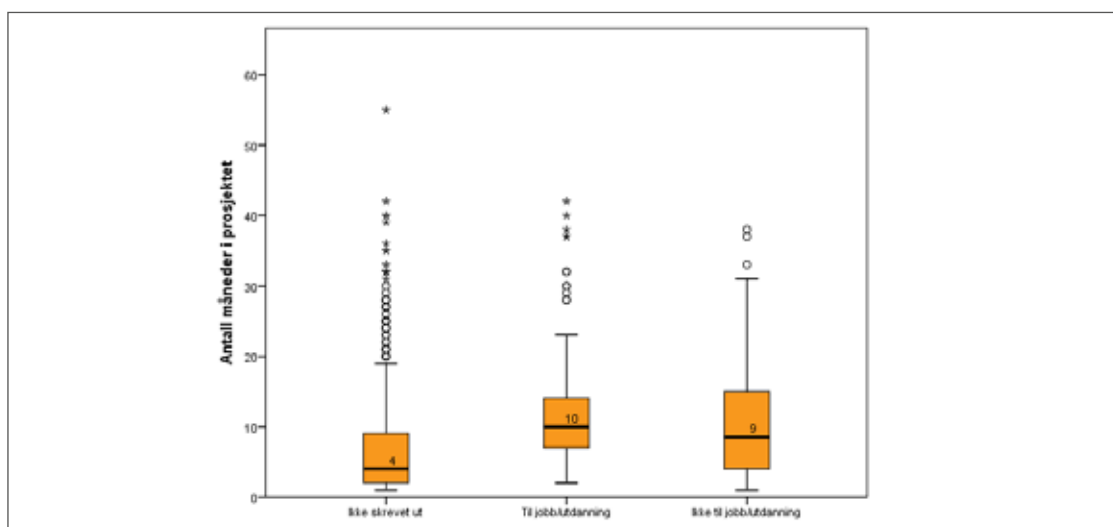
Deltakerne fikk jobb i ulike bransjer der varehandel/butikk er mest utbredt. Figur 24 gir oversikt over bransjene.

► **Figur 24.** *Typen bransjer deltakerne fikk jobb i. Antall. N=106.*

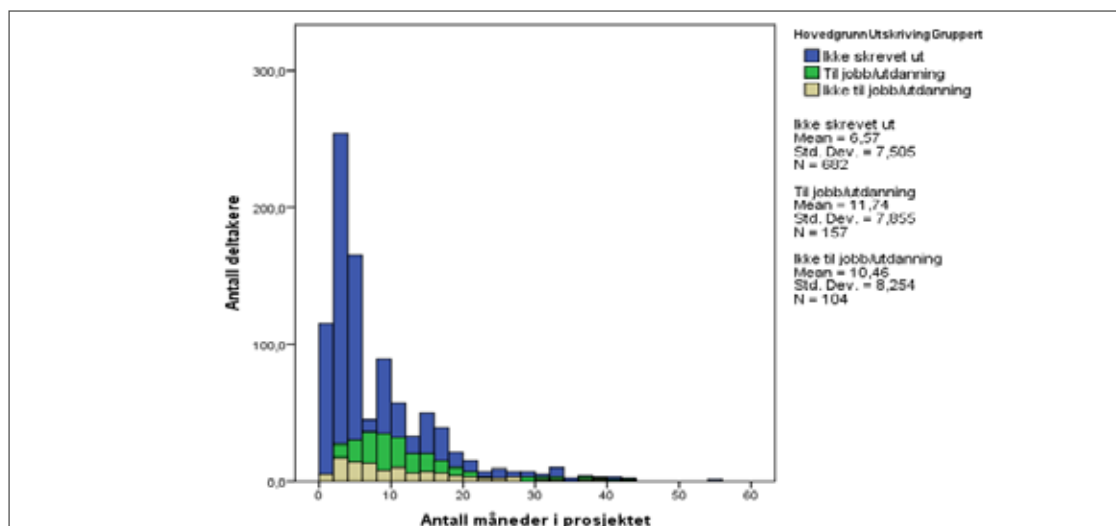
LENGDE PÅ DELTAKELSE

Når vi ser på hvor lenge deltakerne var i Ny sjanse/Jobbsjansen, er variasjonene store – alt fra én til 55 måneder. Median og gjennomsnitt varierer blant tre hovedgrupper etter utskrivingsstatus – deltakerne som ikke er utskrevet, deltakerne som er skrevet ut til jobb/utdanning og deltakerne som er skrevet ut uten å nå målet om arbeid eller utdanning. Figur 25 og Figur 26 gir en oversikt over forskjellene.

► **Figur 25.** *Boxplot med distribusjon av antall måneder i programmet og median etter utskrivingsstatus, N=943*

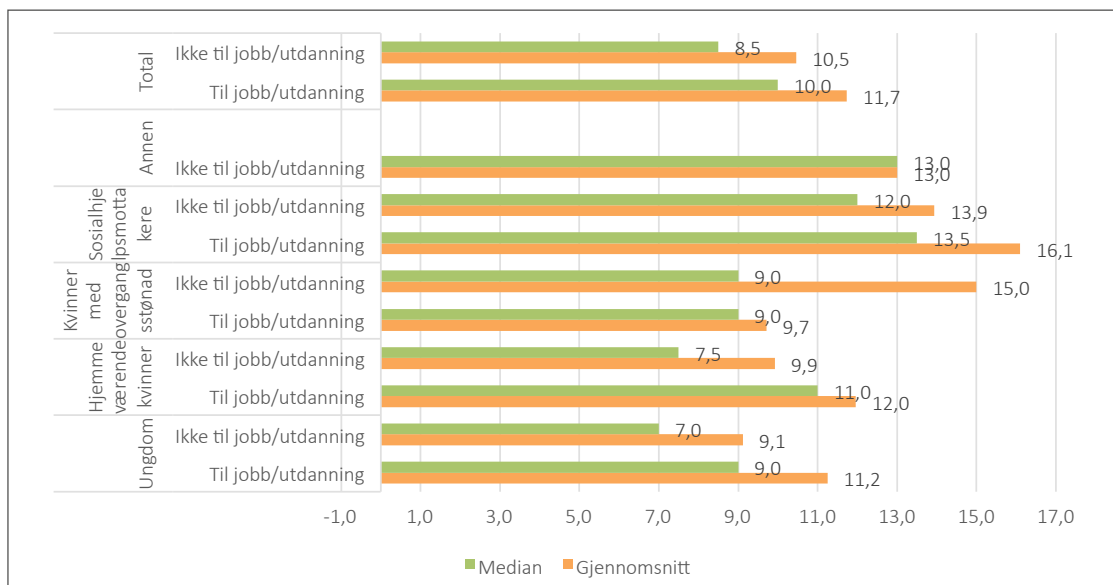

► **Figur 26.** Histogram med distribusjon av antall måneder i programmet og gjennomsnitt etter utskrivingsstatus, N=943

For 682 deltakere som er overført til Jobbsjanseprojekter i 2014, er gjennomsnittlig tid i prosjektet syv måneder mens median ligger på fire måneder. Det betyr at halvparten av deltakerne som er overført til Jobbsjansen-2014, har vært i programmet i maksimum fire måneder samtidig som 75 prosent av deltakerne har vært i programmet i maksimum ni måneder. Noen få av de overførte deltakerne har vært i programmet svært lenge, dvs. over to år. Deltakeren som har vært i programmet lengst, hadde prosjekttid på 55 måneder. Disse ekstreme tilfellene trekker gjennomsnittlig lengde for deltakelse opp.

Blant deltakerne som er skrevet ut til arbeid eller utdanning, er median lengde på deltakelse ti måneder. Gjennomsnittlig lengde på deltakelse for denne gruppen ligger på 12 måneder. Forskjellen mellom gjennomsnitt og median kan igjen forklares med et visst antall ekstreme tilfeller. 75 prosent av deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning, var i programmet i maksimum 14 måneder. Resterende fjerdedel var i programmet mellom 14 og 45 måneder. Noe lignende fordeling av lengde på deltakelse er observert også blant deltakerne som er skrevet ut av programmet uten å ha nådd målet om arbeid eller utdanning. I denne gruppen ligger median på under ni mens gjennomsnittet er på 10 måneder.

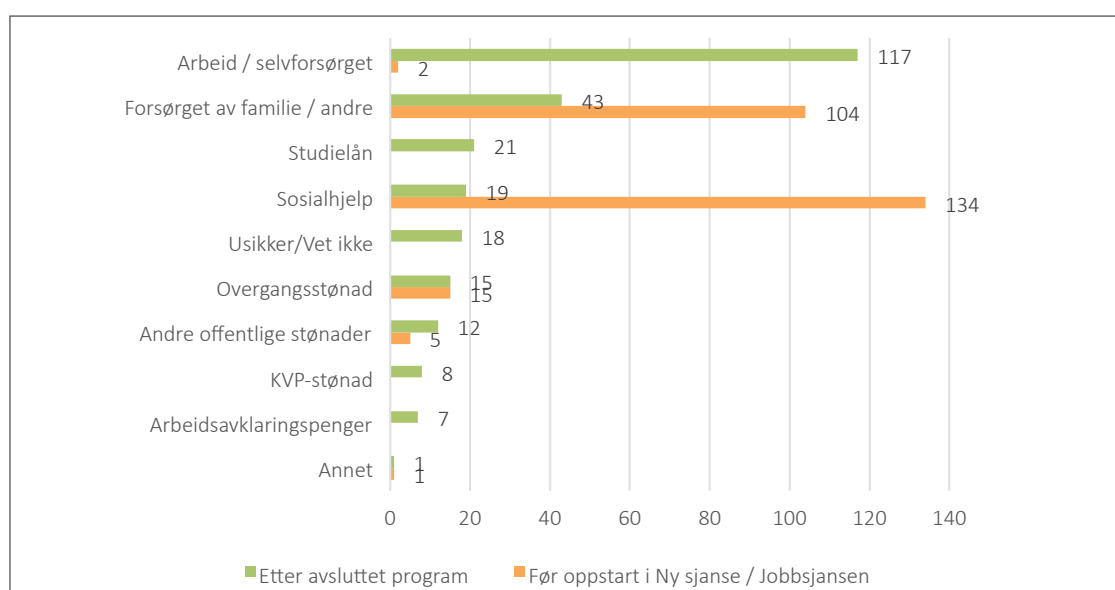
Sosialhjelpsmottakere har i gjennomsnitt deltatt i Ny sjanse/Jobbsjansen i lengre tid enn de øvrige målgruppene (Figur 27). Det gjelder både deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning, og de som ikke nådde målet. Ungdom og hjemmeværende kvinner som gikk til arbeid eller utdanning, var i snitt lenger i programmet enn deltakerne i disse målgruppene som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Situasjonen er motsatt for kvinner med overgangsstønad. Deltakerne i denne målgruppen var i programmet i 15 måneder i snitt uten at de lyktes med å gå over til jobb eller utdanning. Kvinnene med overgangsstønad som gikk til arbeid eller utdanning, hadde deltatt i programmet ti måneder i snitt.

► **Figur 27.** Gjennomsnittlig og median lengde på deltakelse etter målgruppe og måloppnåelse. N=261

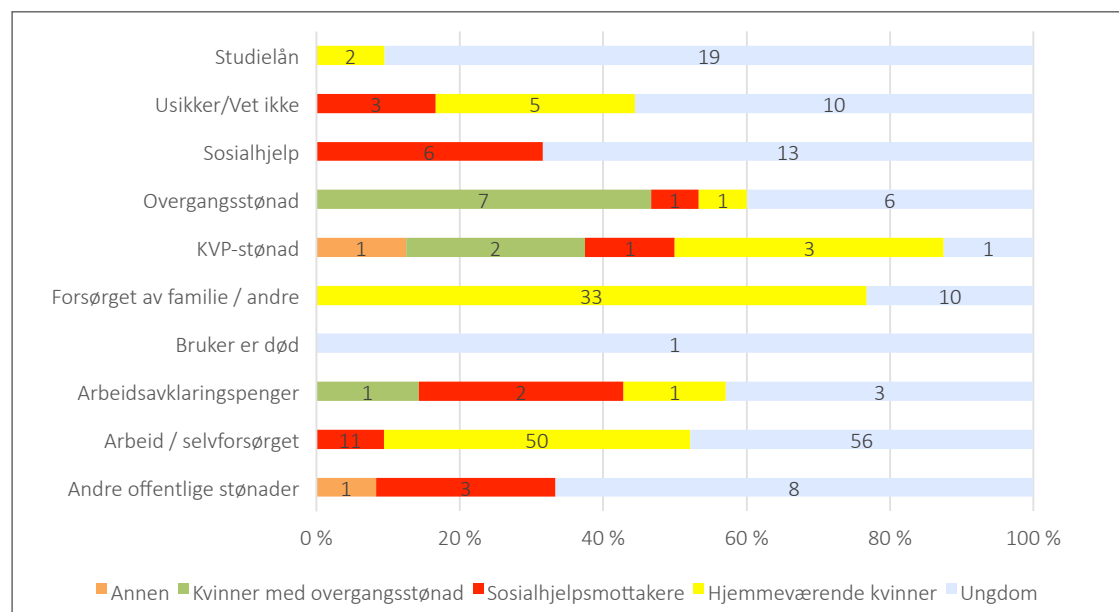
KILDE TIL LIVSOPPHOLD ETTER NY SJANSE/JOBBSJANSEN

Prosjektmedarbeidere oppga også den viktigste kilden til livsopphold i perioden umiddelbart etter avsluttet program. Figur 28 sammenligner hovedkilden til livsopphold før og etter Ny sjanse/Jobbsjansen for deltakerne som avsluttet programmet i 2013. For de fleste deltakerne var sosialhjelp og støtte fra familie eller andre hovedkilden til livsopphold da de startet i programmet. Etter avsluttet Ny sjanse/Jobbsjansen gikk andelen av sosialhjelpsmottakere ned fra 51 til syv prosent. Andelen av dem som var forsørget av familie ble redusert fra 40 til 16 prosent.

► **Figur 28.** Den viktigste kilden til livsopphold før og etter Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=261

Deltakerne som har blitt selvforsørget etter Ny sjanse/Jobbsjansen, er hovedsakelig de som gikk til arbeid, men også noen som gikk til utdanning. I tillegg er det åtte personer som står oppført som i arbeid/selvforsørget uten at de er utskrevet til arbeid. Andre deltakere som gikk til utdanning mottar studielån, forsørget av familie eller mottar overgangsstønad.

► **Figur 29.** Den viktigste kilden til livsopphold etter Ny sjanse/Jobbsjansen etter målgruppe. Antall. N=261

Når vi ser på kilden til livsopphold etter et avsluttet program (Figur 29), finner vi høyest variasjon blant ungdom. Noe under halvparten av ungdommene, totalt 54, gikk til arbeid. Mange hadde studielån som hovedkilden til livsopphold. Resten av ungdommene ble mottakere av ulike typer offentlige ytelser. For over halvparten av hjemmeværende kvinner som avsluttet Ny sjanse/Jobbsjansen i 2013 var arbeid hovedkilden til livsopphold, mens hver tredje kvinne var forsørget av familie. Under halvparten av sosialhjelpsmottakere ble selvforsørget, resten mottok hovedsakelig ulike offentlige ytelser.

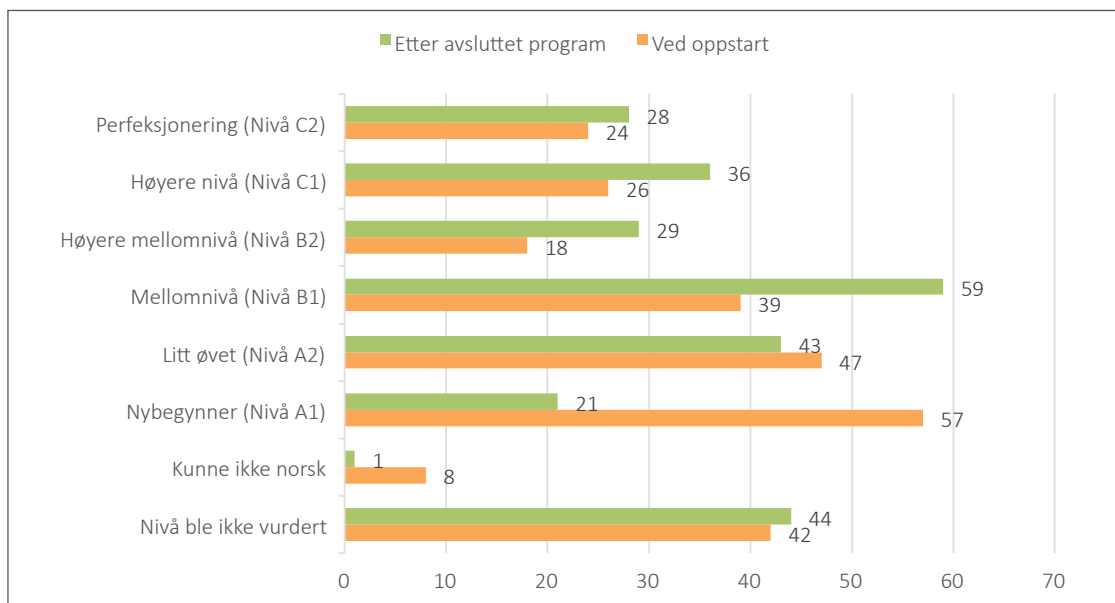
Det er ikke noen markante kjønnsforskjeller bortsett fra at menn sjelden er forsørget av familie/andre.

UTVIKLING OG FORBEDRING AV FERDIGHETER

Gjennom individrapporteringen fikk vi samlet prosjektmedarbeideres vurderinger om utvikling og forbedring av ferdigheter hos deltakerne som gikk ut av program i 2013.

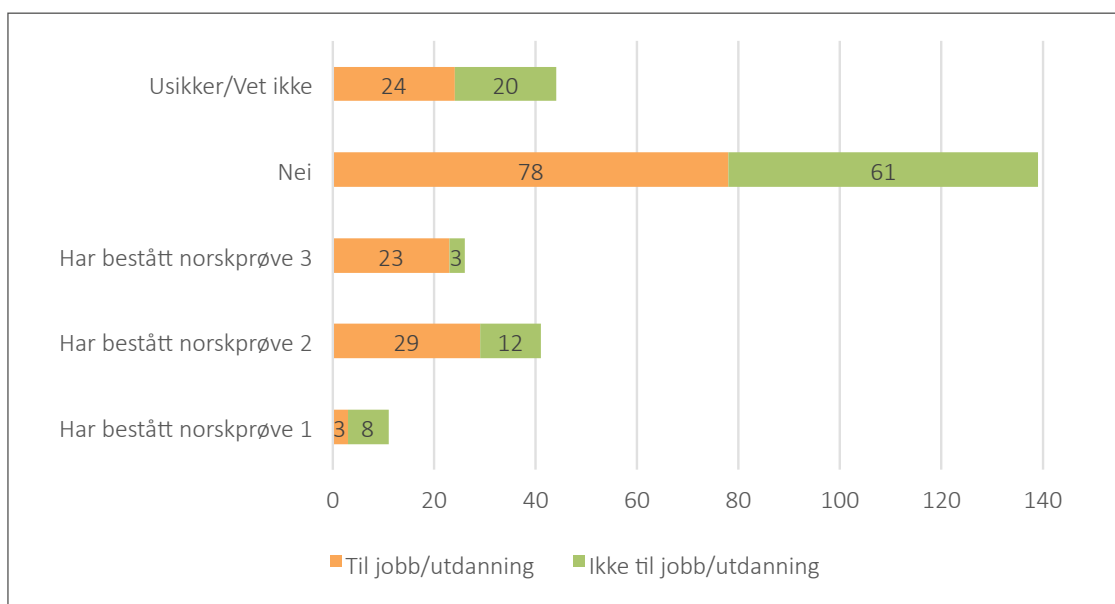
På lik linje med spørsmål om nivået på norskkunnskapene ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen, ble det stilt spørsmål om nivået på norskkunnskapene etter avsluttet/gjennomført programmet. Svaralternativene var like i begge spørsmål. Det gjør det mulig å vurdere utviklingen av norskkunnskaper som resultat av programmet. Figur 30 viser utviklingen.

For deltakerne som fikk vurdert nivået på norskkunnskapene ved oppstart og slutt, ser vi en klar positiv utvikling. De fleste deltakerne har gått ett nivå opp, for eksempel fra «nybegynner» (nivå A1) til «litt øvet» (nivå A2). Det er flere som har gått opp to nivåer – dette gjelder spesielt deltakerne som avsluttet Jobbsjansen ved å gå til arbeid eller utdanning. Utvikling i norskkunnskapene var mest markant blant hjemmeværende kvinner.

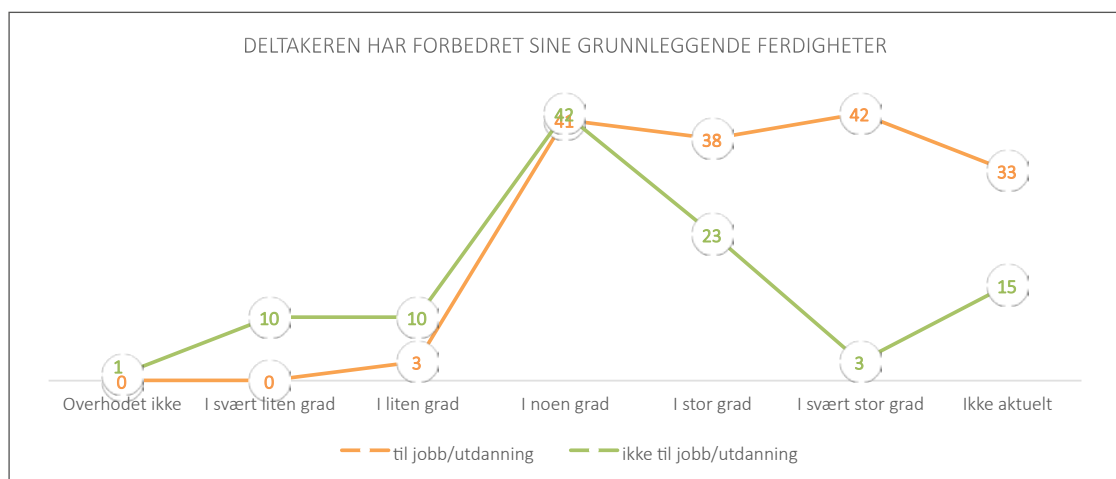
► **Figur 30.** Nivået på norskkunnskapene ved oppstart og etter avsluttet program. Antall. N= 261

Nærmere en tredjedel av deltakerne som sluttet, totalt 78, besto en norskprøve som resultat av Ny sjanse/Jobbsjansen (Figur 31). Det er hovedsakelig hjemmeværende kvinner som gikk til arbeid eller utdanning. De fleste av deltakerne med bestått norskprøve hadde bestått norskprøve 2.

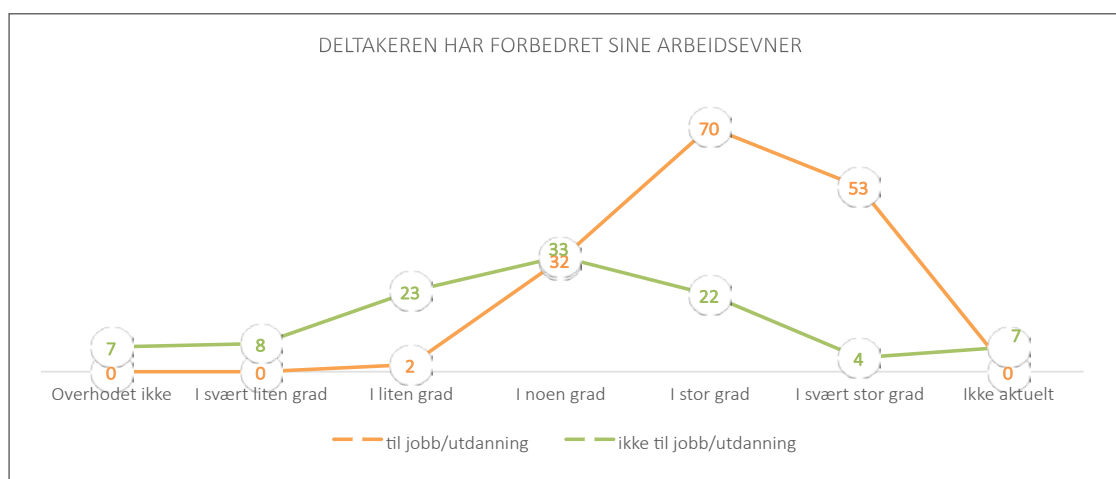
► **Figur 31.** Bestått norskprøve som resultat av Ny sjanse/Jobbsjansen. Antall. N=261

I tillegg ble det stilt spørsmål om forbedring av grunnleggende ferdigheter og arbeidsevner. Prosjektmedarbeideres vurderinger er presentert i Figur 32 og Figur 33. Siden det er et klart skille i utviklingen mellom deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning og de som ikke gjorde det, er resultatene presentert atskilt. Sammenlignet med deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning, var det svært mange deltakere som gikk til arbeid eller utdanning etter å ha forbedret grunnleggende ferdigheter og arbeidsevner i stor eller svært stor grad. Andelen av dem som ikke har forbedret ferdighetene eller har forbedret ferdighetene i liten/svært liten grad, er også lav blant deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning.

► **Figur 32.** Prosjektmedarbeideres vurdering av i hvilken grad deltakeren har forbedret sine grunnleggende ferdigheter som resultat av programmet. Antall. N=261

Med grunnleggende ferdigheter mentes digitale ferdigheter, muntlige ferdigheter, å kunne lese, å kunne regne og å kunne skrive⁶. Vi ser at nærmere én av fem deltakere ikke hadde behov for utvikling av grunnleggende ferdigheter (Figur 32).

► **Figur 33.** Prosjektmedarbeideres vurdering av i hvilken grad deltakeren har forbedret sine arbeidsevner som resultat av programmet. Antall. N=261

⁶ Ref. Rammeverk for grunnleggende ferdigheter, Udir, 2012.

For deltakerne med behov for forbedring av grunnleggende ferdigheter var det halvparten, totalt 106 deltakerne, som hadde forbedret sine grunnleggende ferdigheter i stor eller svært stor grad. Andelen er enda høyere blant hjemmевærende kvinner og kvinner med overgangsstønad, henholdsvis 60 prosent og 70 prosent. Det er også åpenbart at de fleste av dem som har forbedret grunnleggende ferdigheter i stor og svært stor grad gikk til arbeid eller utdanning.

Med arbeidsevner mentes personlige muligheter for å skaffe eller beholde arbeid, dvs. deltakeres ressurser og hindringer sett i forhold til hva som kreves i arbeidslivet og i dagliglivet⁷. Prosjektmedarbeidere oppga at over halvparten av deltakerne hadde forbedret sine arbeidsevner i stor eller svært stor grad (Figur 33). Andelen er spesielt høy blant deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning. I denne gruppen forbedret nærmere fire av fem, totalt 123 deltakerne, sine arbeidsevner i stor eller svært stor grad. Hjemmевærende kvinner og kvinner med overgangsstønad utgjør 60 prosent av deltakerne som forbedret sine arbeidsevner i svært stor grad.

TILTAKSPAKKENE FOR DELTAKERNE SOM SLUTTET I 2013

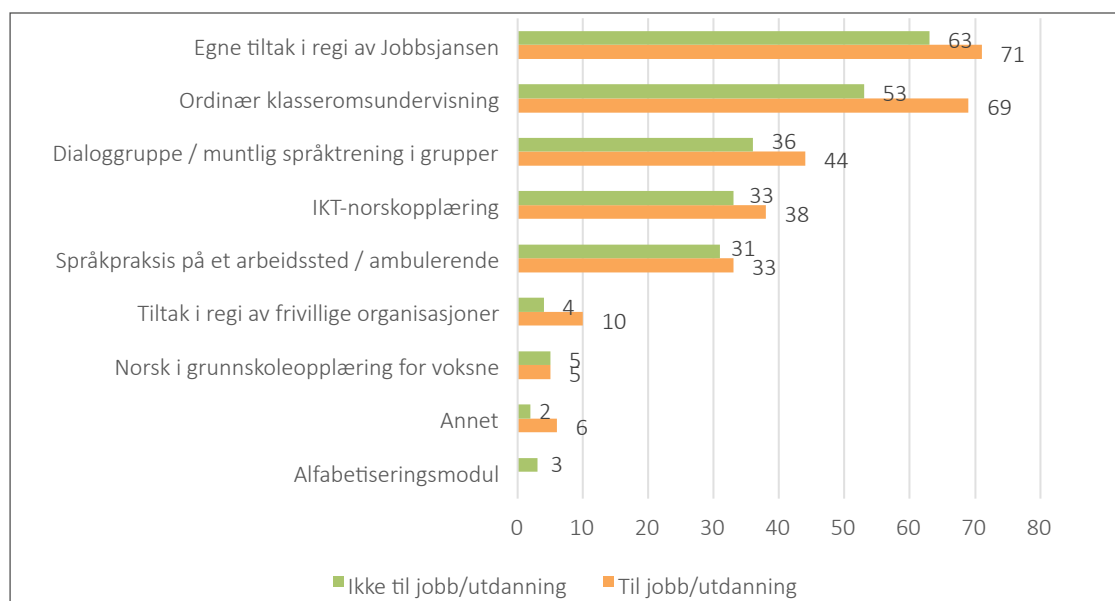
Svært mange deltakere avsluttet programmet med forbedrete språkkunnskaper, grunnleggende ferdigheter og arbeidsevner. Gjennom individrapporteringen ble det kartlagt typer tiltak deltakerne benyttet i Ny sjanse/Jobbsjansen. Det er ulike språktreningsopplegg, tilbud om grunnleggende opplæring og yrkesmessig kompetanse samt andre tiltak, herunder samfunnsorienterende og helsefremmende tiltak. Nedenfor redegjøres det for tiltakspakkene deltakerne benyttet seg av.

SPRÅKOPPLÆRINGSTILBUD

Av 261 deltakere som avsluttet programmet i 2013, benyttet de fleste seg av språkopplæringstilbud. For en av fem, totalt 49 deltakere, var det ikke aktuelt med språkopplæringstilbud eller de ønsket ikke å delta.

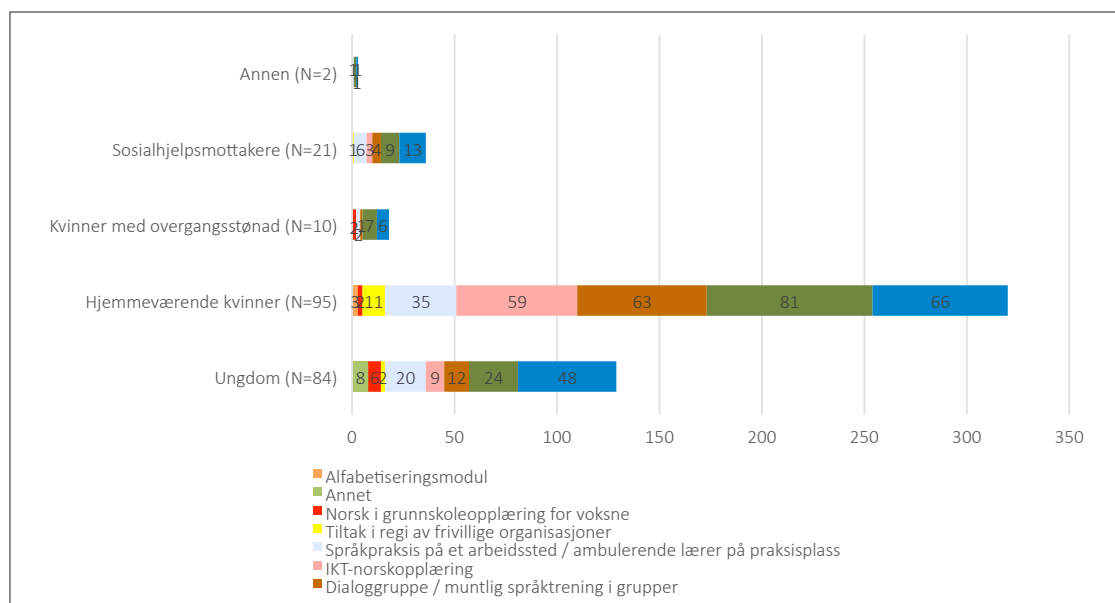
Resultatene for Jobbsjansen 2013 viser at de fleste deltakerne fikk forbedret norskkunnskapene sine. Språkopplæringstilbudet deltakerne benyttet seg av var både omfattende og variert. 212 deltakere var til sammen gjennom 506 tiltak med språkopplæring i fokus. I snitt var en deltaker på 2,3 språkopplæringstiltak i løpet av Ny sjanse/Jobbsjansenperioden.

Figur 34 gir oversikt over språkopplæringstiltak for to grupper – de som gikk til arbeid eller utdanning og de som gikk ut av programmet uten å ha nådd målet om arbeid eller utdanning. Det er ingen markante forskjeller i mengden av benyttet språkopplæringstilbud mellom de to gruppene. Gjennomsnittet i antall språkopplæringstiltak er litt høyere for gruppen som ikke gikk til jobb/utdanning - 2,45 mot 2,33 for gruppen som gikk til arbeid eller utdanning. Det betyr at deltakerne som ikke nådde målet om arbeid/utdanning, hadde vært på noen flere språkopplæringstiltak enn deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning.

► **Figur 34.** Språkopplæringstiltak etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total N=212 (Ntiljobb=118; Nikketiljobb=94)

Egne tiltak i regi av Jobbsjansen sammen med ordinær klasseromsundervisning var de to mest utbredte språkopplæringstiltakene. Henholdsvis 134 og 122 deltakere benyttet seg av disse tilbudene. At egne tiltak i regi av Jobbsjansen var så utbredte, kan delvis forklares med at mange av Ny sjanse/Jobbsjansedeltakerne ikke hadde rett til gratis norskopplæring. Blant de som sluttet i 2013, var det 174, eller hver tredje deltaker, som ikke hadde rett til gratis norskopplæring. Samtidig var det kun halvparten av disse, totalt 86 deltakere, som deltok i egne tiltak i regi av Jobbsjansen.

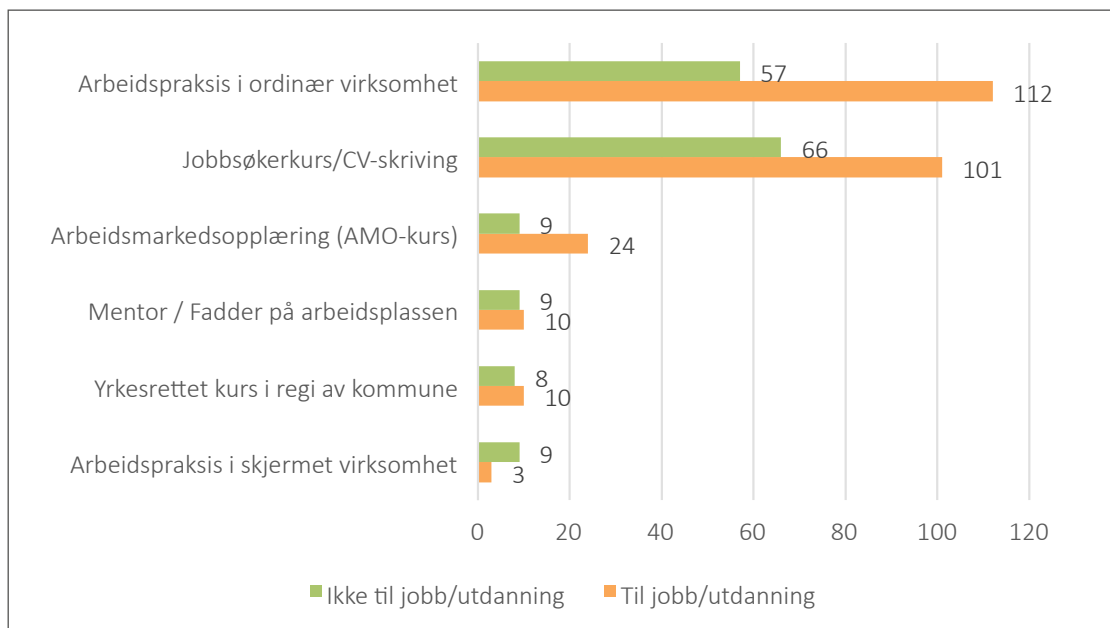
► **Figur 35.** Språkopplæringstiltak etter målgruppe for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. N=212

Når det gjelder målgrupper, var språkopplæringstilbud mest benyttet av hjemmeværende kvinner (Figur 35). I denne gruppen var deltakerne i snitt på 3,4 tiltak, mens snittet for andre målgrupper ligger på nivået med 1,5-1,7 tiltak.

TILBUD OM YRKESMESSIG KOMPETANSE

Resultatene for 2013 viser også at deltakerne som gikk ut av programmet, forbedret vesentlig sine arbeidsevner. Gjennom individrapporteringen ble det kartlagt hva slags tilbud om yrkesmessig kompetanse deltakerne benyttet seg av. Figur 36 presenterer resultatet fordelt på to grupper deltakere – de som gikk ut av programmet til arbeid eller utdanning og de som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning.

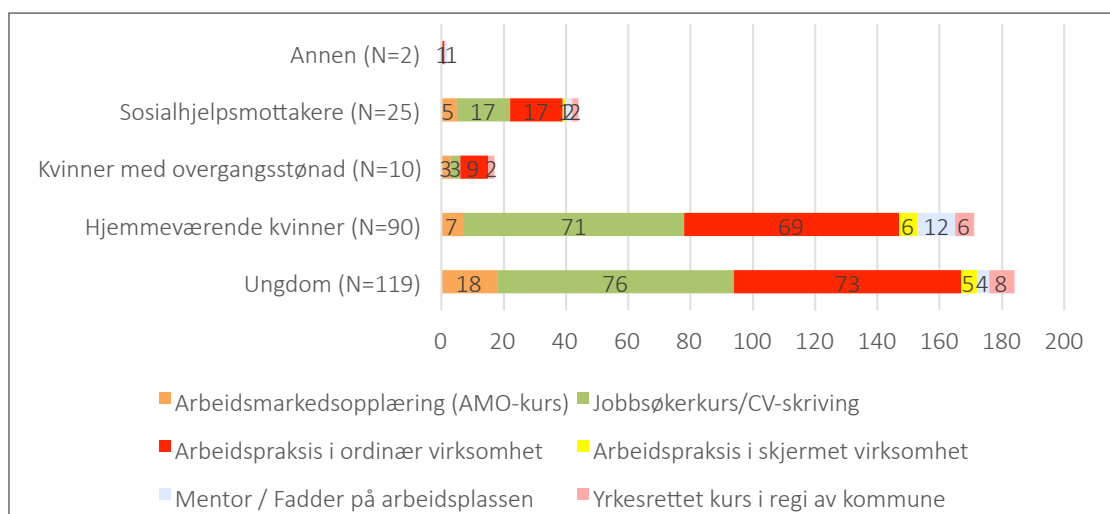

► **Figur 36.** Benyttede tilbud om yrkesmessig kompetanse etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total N=246 (Ntiljobb=152; Nikketiljobb=94)

246 deltakere benyttet seg av totalt 418 tiltak med yrkesmessig kompetanse i fokus. Det gir et gjennomsnitt på 1,7 tiltak. De to mest benyttede tiltakene om yrkesmessig kompetanse var jobbsøkerkurs/CV-skriving samt arbeidspraksis i ordinær virksomhet. Disse tiltakene ble benyttet av nærmere 68 prosent, henholdsvis 167 og 169 deltakere.

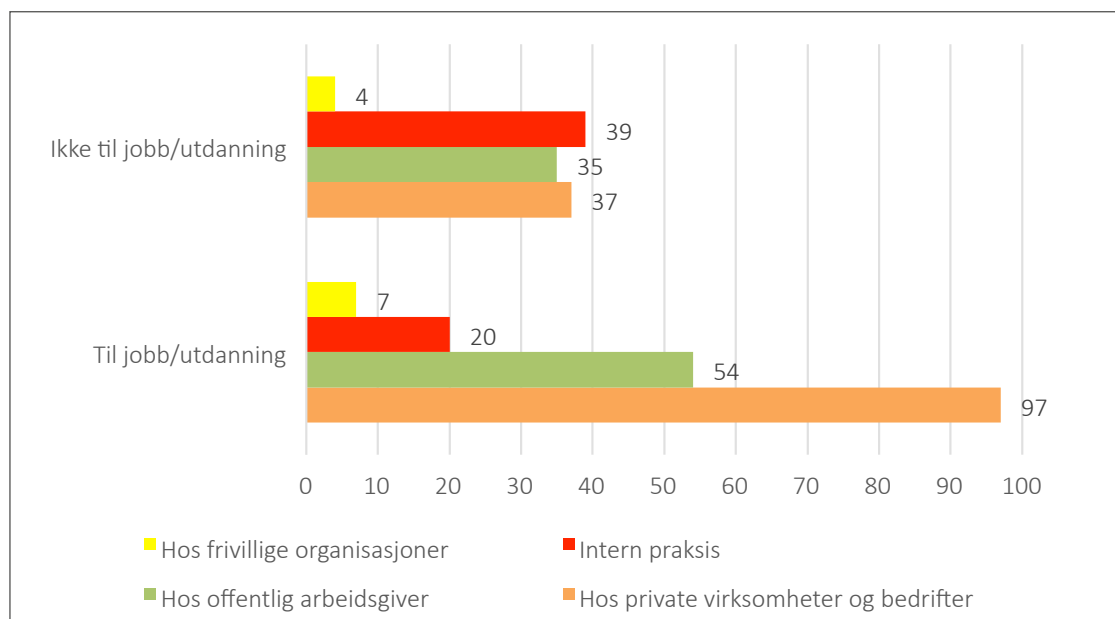
41

Gjennomsnittet av benyttede tiltak er 1,7 og er likt for deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning og dem som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Samtidig ser vi at deltakerne som gikk ut av programmet til arbeid eller utdanning, i større grad benyttet seg av arbeidspraksis i ordinær virksomhet. Blant disse deltakerne er andelen på 74 prosent, mens andelen er på 61 prosent blant deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Samtidig benyttet deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning, i større grad arbeidspraksis i skjermet virksomhet. I tillegg var AMO-kurs i noe større grad benyttet av deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning.

► **Figur 37.** Benyttede tilbud om yrkesmessig kompetanse etter målgruppe, for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. N=246

Når det gjelder målgrupper, benyttet hjemmeværende kvinner seg av tilbud om yrkesmessig kompetanse i noe større grad enn andre målgrupper - 1,9 tiltak i snitt i motsetning til ungdom som har snitt på 1,54. De fleste kvinner med overgangsstønad var i arbeidspraksis i ordinær virksomhet – det gjelder ni av ti i denne målgruppen. Andelen er også høy blant hjemmeværende kvinner der tre av fire var i arbeidspraksis i ordinær virksomhet. Det var hovedsakelig hjemmeværende kvinner som benyttet seg av tilbud om mentor eller fadder på arbeidsplassen. 8 av 12 hjemmeværende kvinner som hadde mentor eller fadder på arbeidsplassen, gikk til arbeid eller utdanning. De som benyttet seg av arbeidspraksis i skjermet virksomhet, var ungdom og hjemmeværende kvinner.

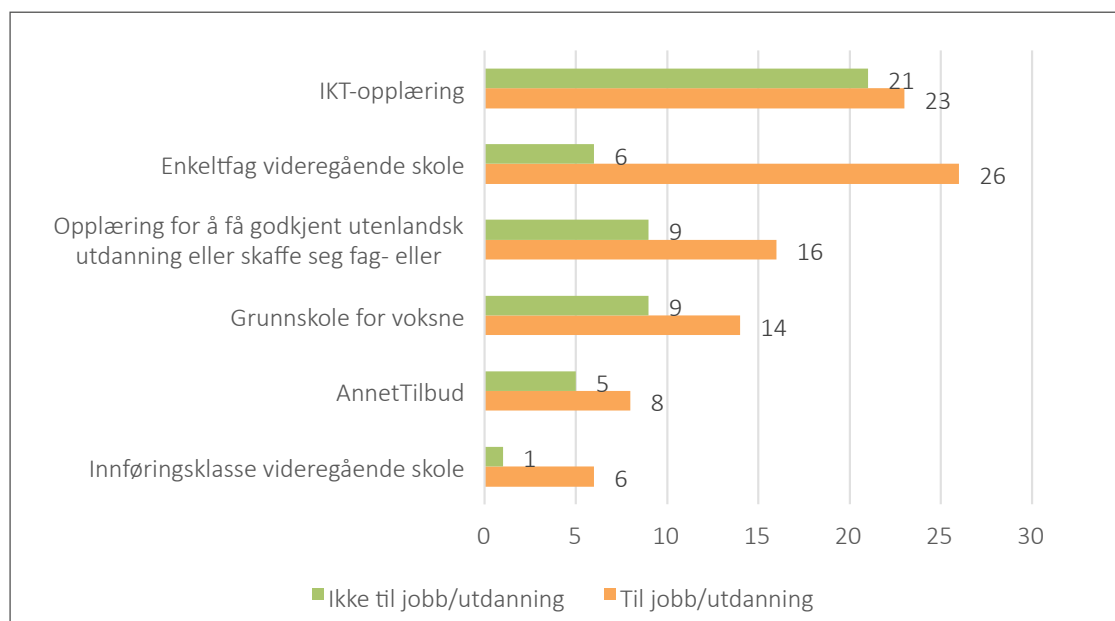

► **Figur 38.** *Typen arbeidsgivere som var tilbydere av praksisplass for deltakerne. Antall. Total N=261 (Ntiljobb=157; Nikketiljobb=104)*

Arbeidspraksis var mest benyttet som tilbud om yrkesmessig kompetanse. Faktisk benyttet alle deltakerne som sluttet i 2013, dette tilbudet. Noen få deltakere hadde arbeidspraksis hos to forskjellige arbeidsgivere. Typen arbeidsgivere som var tilbydere av praksisplass, var også kartlagt gjennom individrapportering. Figur 38 viser typen arbeidsgivere som ble benyttet av deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning, og deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Her ser vi en klar forskjell mellom gruppene. 62 prosent av de som gikk ut av programmet til arbeid eller utdanning hadde arbeidsplass hos en privat arbeidsgiver. Denne andelen er vesentlig lavere i gruppen med deltakere som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning, kun 36 prosent. Nærmere 60 prosent av deltakerne som hadde praksis hos private arbeidsgivere, var ungdom. Samtidig benyttet deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning, intern praksis hos Jobbsjansprosjektene i vesentlig større grad enn deltakerne som gikk ut av programmet til arbeid eller utdanning. Andelene er henholdsvis 38 og 13 prosent. Hva slags innhold i internpraksis prosjektene hadde, ble ikke kartlagt gjennom individrapportering.

TILBUD OM GRUNNLEGGENDE KOMPETANSE

Mange deltakere forbedret sine grunnleggende ferdigheter som resultat av deltakelse i Ny sjanse/Jobbsjansen. Gjennom individrapporteringen ble det kartlagt hva slags tilbud om grunnleggende opplæring deltakerne benyttet seg av i prosjektperioden. Med grunnleggende opplæring menes opplæring som fører til at deltakeren får formell kompetanse. Figur 39 viser resultatet fordelt på to grupper deltakere – de som gikk til arbeid eller utdanning, og de som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning.

► **Figur 39.** Benyttede tilbud om grunnleggende opplæring etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total N=134 (Ntiljobb=85; Nikketiljobb=49)

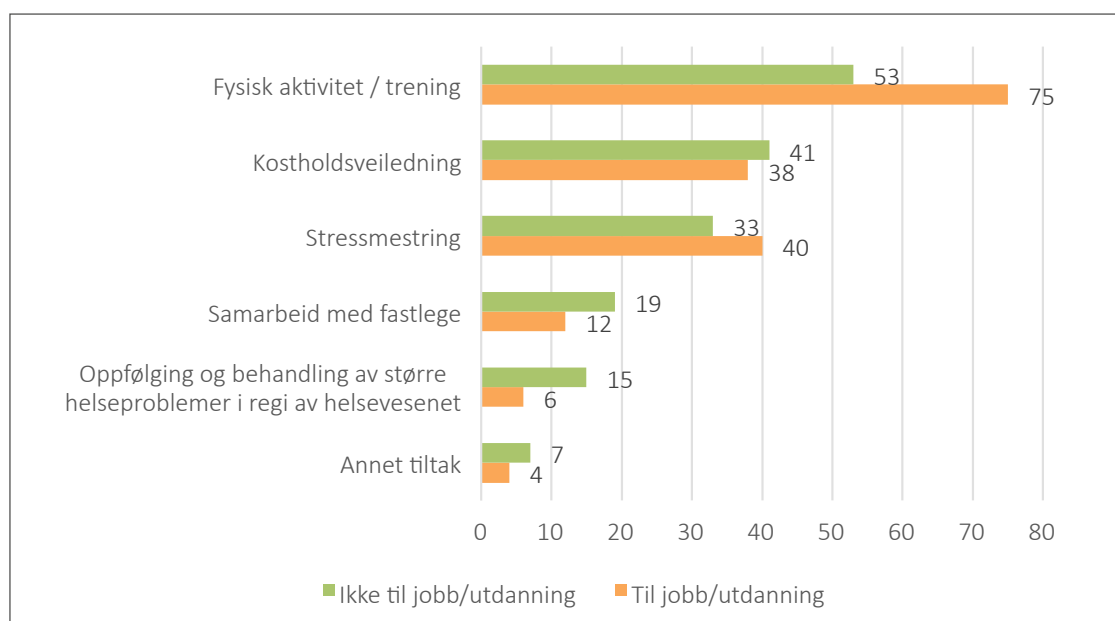
134 eller cirka halvparten av deltakerne, benyttet seg av tilbud om grunnleggende opplæring i prosjektperioden. Det var like mange deltakere, nemlig halvparten, som benyttet tilbud om grunnleggende opplæring både blant deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning, og som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. De fleste av dem som benyttet tilbudet, forbedret sine grunnleggende ferdigheter i stor eller svært stor grad.

IKT-opplæring var det mest benyttede tilbudet. Omtrent hver tredje deltaker benyttet seg av dette tilbudet. Andelen er større i gruppen med deltakere som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Én av to i denne gruppen benyttet seg av IKT-opplæring. På den andre siden var det flere i gruppen med deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning, som benyttet seg av tilbud om enkelte fag på videregående skole - 31 prosent mot 12 prosent i gruppen som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Dette tiltaket ble benyttet av hovedsakelig ungdom.

ANDRE TYPER TILBUD

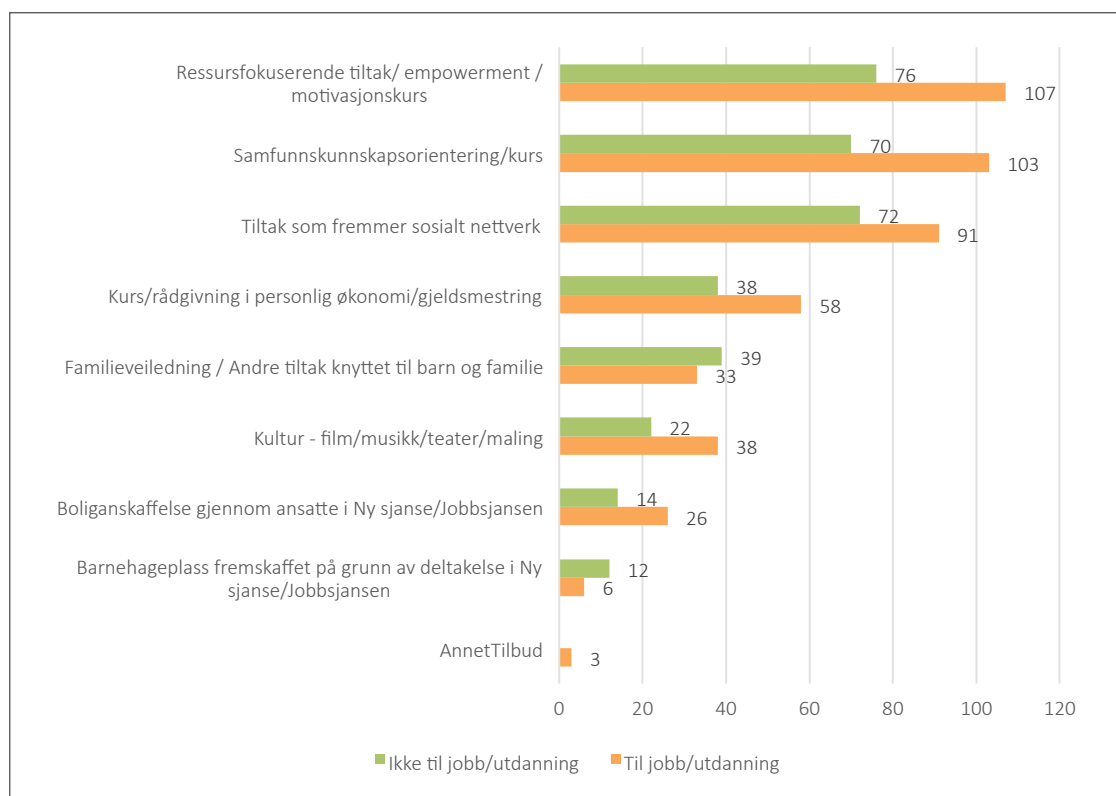
Gjennom individrapporteringen ble det også kartlagt hva slags samfunnsorienterende, helsefremmende og annen type tilbud deltakere benyttet seg av i programmet. Resultatene viser at Jobbsjansen er mye mer enn norskopplæring og tilbud om grunnleggende opplæring eller yrkesmessig kompetanse.

Helsefremmende tiltak er en viktig del av Jobbsjansens tiltaksportefølje. 172 deltakerne eller to av tre deltakere som sluttet i 2013, benyttet seg av helsefremmende tiltak. Disse deltakerne var totalt gjennom 343 helsefremmede tiltak, noe som i snitt utgjør to tiltak per deltaker. Gjennomsnittet for deltakerne som ikke gikk til jobb/utdanning, er noe høyere enn i gruppen som nådde målet om arbeid/utdanning, henholdsvis 2,3 mot 1,8. Det tyder på at deltakerne som ikke gikk til arbeid eller utdanning, hadde noe større behov for helsefremmende tiltak. Den helserelaterte utfordringen kan derfor delvis forklare måloppnåelse i programmet for denne gruppen. Deltakerne som ifølge prosjektmedarbeidere hadde nedsatt helse som var til hinder for full utbytte av programmet, benyttet seg av helsefremmende tilbud i noe større grad enn andre. Disse deltakerne var hovedsakelig mottakere av tilbud om samarbeid med fastlege og oppfølging av helseplager i regi av helsevesenet. Disse deltakerne hadde større sannsynlighet for å gå ut av programmet uten å ha oppnådd målet om arbeid eller utdanning.

► **Figur 40.** Benyttede helsefremmede tiltak etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total N=172 (Ntiljobb=98; Nikketiljobb=74)

Figur 41 gir oversikt over deltakelse i samfunnsorienterende og andre typer tiltak. 249 deltakere benyttet seg av 809 slike tilbud, noe som gir gjennomsnitt på 3,1 tiltak per deltaker. Tiltak er av ulik karakter, fra samfunnsorienterende kurs til hjelp med anskaffelse av barnehageplass eller bolig. De mest benyttede tiltakene var samfunnskunnskapsorientering/kurs, ressursfokuserende tiltak/empowerment/motivasjonskurs og tiltak som fremmer sosialt nettverk. Nærmere to av tre deltakere benyttet seg av disse tiltakene. Det er ikke noen vesentlige forskjeller i antall benyttede tiltak mellom grupper med deltakere som gikk til arbeid eller utdanning og de som ikke nådde målet om arbeid.

► **Figur 41.** Benyttede samfunnsorienterende/andre typer tilbud etter avslutningsårsak for deltakerne som sluttet i 2013. Antall. Total N=249 (Ntiljobb=148; Nikketiljobb=101)

DELTAKERE SOM NÅDDE MÅLET OM ARBEID ELLER UTDANNING

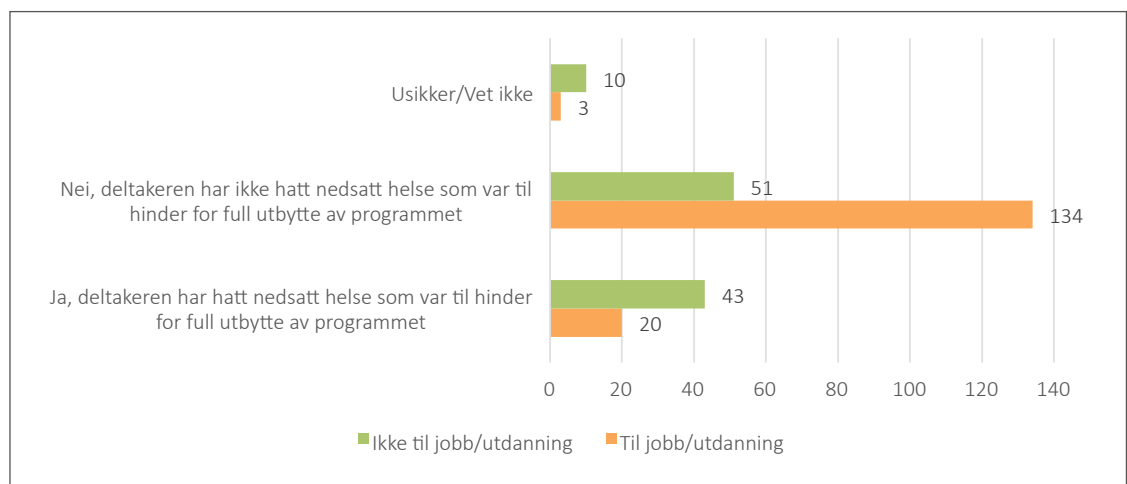
I forrige kapittel undersøkte vi om det var forskjeller i tiltakspakkene for deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning og deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. I det følgende tas det en vurdering av betydning av personlige egenskaper ved deltakerne som kunne ha påvirket måloppnåelse. Konklusjonene er basert på utførte krysstabellanalyser med Chi-kvadrat-test samt sammenligning av gjennomsnitt gjennom t-test analyser.

Kun signifikante funn er presentert. Kun fire bakgrunnsvariabler har gitt et signifikant utfall da vi sammenlignet de to ovennevnte gruppene:

- Vurdering om nedsatt helse
- Nivået på norskkunnskaper ved oppstart
- Alder ved innvandring
- Alder per 31.12.13

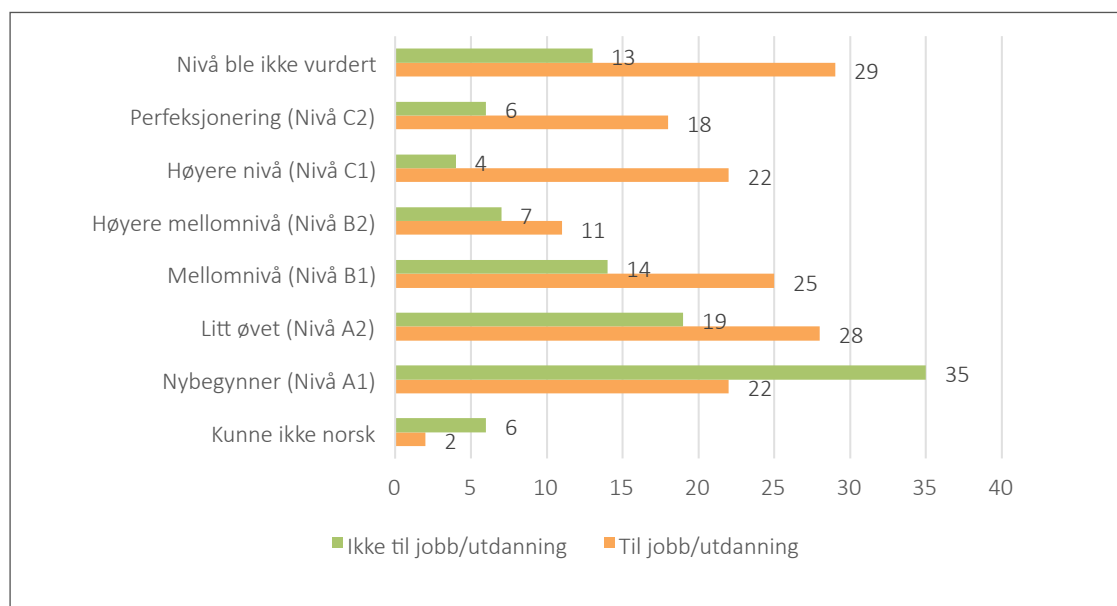
Prosjektmedarbeideres vurdering om deltakerne hadde nedsatt helse som var til hinder for fullt utbytte av programmet, gir størst utslag når vi sammenligner de to gruppene (Figur 42). Andelen av deltakere med nedsatt helse er mye større i gruppen deltakere som ikke har nådd målet om arbeid eller utdanning. Den utgjør hele 40 prosent mot 12 prosent i gruppen som gikk til arbeid eller utdanning.

46

► **Figur 42.** Prosjektmedarbeideres vurdering om deltakerne hadde nedsatt helse som var til hinder for fullt utbytte av Ny sjanse/Jobbsjansen etter utskrivingsstatus. Antall. Total N=261 (Ntiljobb=157; Nikketiljobb=104). Asymp. Sig. (2-sided)=0,000

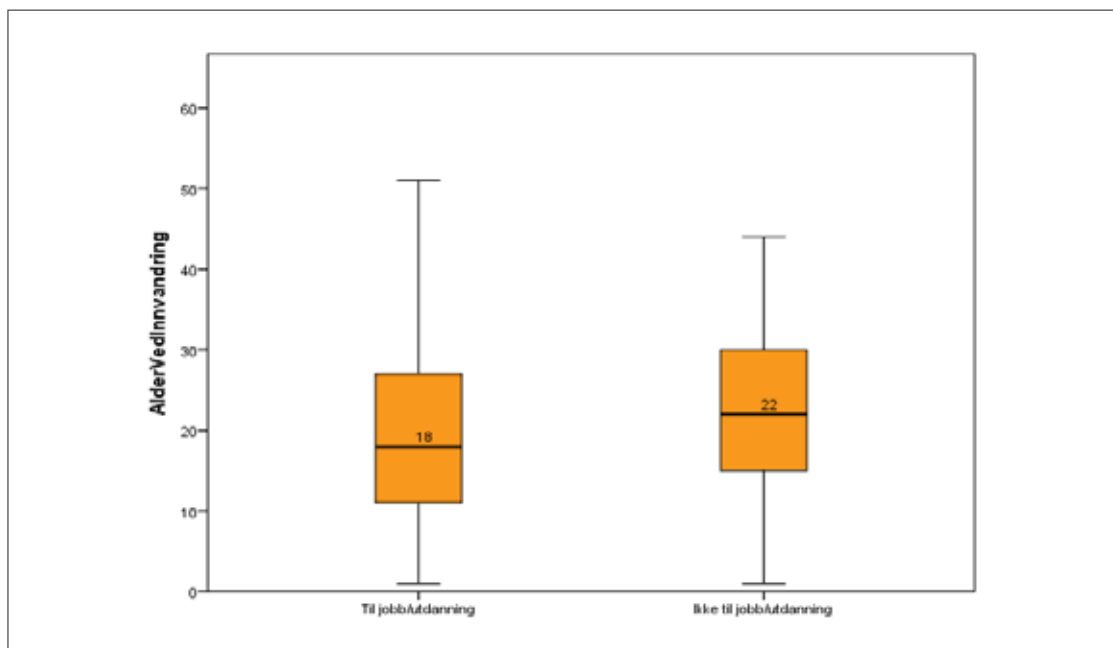
En annen forskjell i bakgrunnsvariabler til de to gruppene ligger i nivået på norskkunnskapene ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen (Figur 43).

► **Figur 43.** Nivået på norskkunnskapene ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen etter utskrivingsstatus. Antall. Total N=261 (Ntiljobb=157; Nikketiljobb=104). Asymp. Sig. (2-sided)=0,001

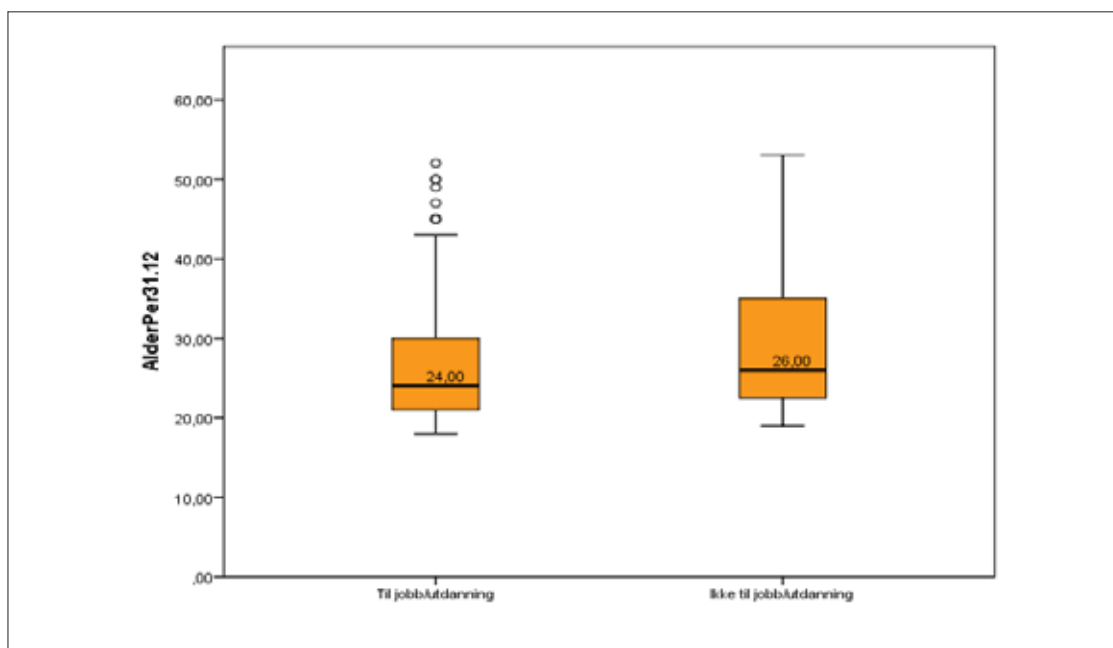
Deltakerne som gikk til arbeid eller utdanning, hadde noe høyere nivå på norskkunnskapene da de startet i Ny sjanse/Jobbsjansen. Når vi ser på median, så finner vi at halvparten av deltakerne i gruppen som gikk ut av programmet til arbeid eller utdanning, hadde norskkunnskaper på nivå 3 eller lavere⁸. Det er ett nivå høyere enn for gruppen som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Den største forskjellen mellom gruppene er på nybegynnernivå. Kun 14 prosent av deltakerne i gruppen som gikk til arbeid eller utdanning, var på nybegynnernivået da de startet i programmet. Denne andelen er på hele 34 prosent i gruppen som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Det var også større andel deltakere med norsk på høyere nivå (C1) i gruppen som gikk til arbeid eller utdanning - hele 14 prosent mot fire prosent i gruppen med deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning.

⁸ På en skala fra 1 til 7 der 1 betyr «kunne ikke norsk» og 7 betyr «perfeksjonering eller C2».

► **Figur 44.** Boxplot med distribusjon av alder ved innvandring til deltakerne som sluttet i 2013 og median etter utskrivingsstatus. Ntiljobb=139; Nikketiljobb=96. Sig. (2-tailed)=0,021

Deltakerne som gikk ut av programmet til arbeid eller utdanning var noe yngre på innvandringstidspunkt (Figur 44). Halvparten var 18 år eller yngre, mens 75 prosent av deltakerne var 27 år eller yngre. I gruppen med deltakere som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning, er verdiene henholdsvis 22 og 30. Samtidig har gruppen med deltakere som gikk til arbeid eller utdanning, noe større andel personer som var født i Norge, 11 prosent mot syv prosent.

► **Figur 45.** Boxplot med distribusjon av alder per 31.12.13 til deltakerne som sluttet i 2013 og median etter utskrivingsstatus. Ntiljobb=157; Nikketiljobb=104. Sig. (2-tailed)=0,026

Til slutt gir deltakernes alder et signifikant utfall (Figur 45). Med unntak av noen ekstreme tilfeller er gruppen med deltakere som gikk til arbeid eller utdanning, en god del yngre enn deltakerne som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning. Halvparten var 24 år eller yngre ved utgangen av 2013, mens 75 prosent av deltakerne var 30 år eller yngre. I gruppen med deltakere som ikke nådde målet om arbeid eller utdanning, er verdiene henholdsvis 29 og 35 år.

VEDLEGG 1: SPØRRESKJEMAET FOR INDIVIDRAPPORTERING I 2013

Hei. Her er rapporteringsskjemaet på individnivå for deltakere i Ny sjanse/Jobbsjansen for 2013. Det skal fylles ut ett skjema for hver deltaker som var med i 2013, både de som avsluttet deltakelsen i løpet av året og de som er med videre i Jobbsjansen i 2014. For deltakere som ble rekruttert til Ny sjanse og så overført til Jobbsjansen er det ikke nødvendig å skille mellom tiltakene.

Du vil motta en kvittering for hvert innsendte skjema. Vennligst skriv ut disse fortløpende og ta godt vare på dem. På forhånd takk!

OM PROSJEKTET

1) Velg kommune for Jobbsjanseprosjektet:

2) Velg et Jobbsjanseprosjekt deltakelsen gjelder:

► *Merk: Listen under er alfabetisk sortert etter kommune / bydel i Oslo. Flere bydeler i Oslo har flere Jobbsjanseprosjekter. Velg det aktuelle prosjektet for denne deltakeren.*

Rutes etter svar på spørsmål 1. Stilles bare til de som svarer Oslo, Sandefjord, Trondheim og Skedsmo

OPPLYSNINGER OM DELTAKEREN

3) Er deltakeren mann eller kvinne?

Mann   Kvinne

4) Hva er deltakerens fødselsår?

► *Merk: Skriv inn fødselsår med fire siffer, for eks. 1979.*

5) Er deltakeren født i Norge?

Ja   Nei   Usikker/Vet ikke

6) Hva er opprinnelseslandet til deltakerens foreldre?

Rutes etter svar på spørsmål 5. Stilles bare til de som svarer "ja".

► *Merk: Dersom mor og far kommer fra forskjellige land velg mors opprinnelsesland.*

Svaralternativer: Nedtrekksmeny med ulike land som var representert i Ny sjanse 2012:

7) Hva er deltakerens opprinnelsesland?

Rutes etter svar på spørsmål 5. Stilles bare til de som svarer "nei" eller "vet ikke".

Svaralternativer: Nedtrekksmeny med ulike land

8) Hvilket år flyttet deltakeren til Norge?

Rutes etter svar på spørsmål 5. Stilles bare til de som svarer "nei" eller "vet ikke".

► *Merk: Skriv inn år med fire siffer, for eksempel 1979.*

9) Dersom deltakeren er født i Norge og bodde noen år i utlandet, hvor mange år har deltakeren bodd i Norge totalt sett?

Rutes etter svar på spørsmål 5. Stilles bare til de som svarer "ja".

► *Merk: Skriv inn kun tall. Hvis deltakeren har bodd i Norge hele sitt liv, sett år lik alder.*

10) Hva var den viktigste kilden til livsopphold for denne deltakeren før oppstart i Ny Sjanse/Jobbsjansen?

Sett ett kryss

- Forsørget av familie / andre
- Sosialhjelp
- Arbeidsavklaringspenger
- Overgangsstønad
- KVP-stønad
- Andre offentlige stønader
- Arbeid
- Vet ikke
- Annet, spesifiser her _____

11) Hva var utdanningsnivået til deltakeren før oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen?

Sett ett kryss

- Ingen skolegang overhodet
- Kun uformell utdanning (for eks., hjemmeskole)
- Startet men ikke fullført barneskolen (mindre enn 7 år)
- Fullført barneskolen (7 år)
- Startet men ikke fullført ungdomsskolen (mer enn 7 men mindre enn 10 år)
- Fullført grunnskolen (10 år)
- Startet men ikke fullført videregående skole / yrkesskole
- Fullført videregående skole (har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetanse)
- Startet men ikke fullført høyere utdanning (universitet eller høyskole)
- Fullført høyere utdanning (universitet eller høyskole)
- Usikker /vet ikke

52

12) Var deltakeren analfabet ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen?

Rutes etter svar på spørsmål 11. Stilles bare til dem som svarer "ingen skolegang overhodet" eller "kun uformell utdanning" "ikke fullført barneskole".

- Ja   Nei   Usikker/Vet ikke

13) Hvor har deltakeren tatt utdanning?

Rutes etter svar på spørsmål 10. Stilles ikke til dem som svarer "ingen skolegang overhodet" eller "kun uformell utdanning".

- Utdanning fra opprinnelsesland, men ikke fra Norge
- Utdanning fra Norge, men ikke fra opprinnelsesland
- Utdanning både fra opprinnelsesland og Norge

14) Hvor mange år har deltakeren hatt inntektsgivende arbeid i opprinnelseslandet:

► *Merk: Med inntektsgivende arbeid mener vi alt arbeid som har gitt en lønn uavhengig av stillingsbrøk*

15) Hvor mange år har deltakeren hatt med inntektsgivende arbeid i Norge etter fylte 18 år før henvisning til Ny sjanse/Jobbsjansen:

► *Merk: Ikke inkluder arbeid med lønnstilskudd*

16) Hvilke type formelle opplæringstiltak har deltakeren hatt før henvisning til Ny sjanse/Jobbsjansen?

► *Merk: Med formelle tiltak menes gjerne langsiktige opplæringstiltak i regi av stat/kommune. Benytt i størst mulig grad de foreslåtte tiltakskategoriene før du evt. går over til "annet".*

Kryss av for alle aktuelle typer tiltak:

- Ingen tiltak
- Norskopplæring
- Introduksjonsprogrammet / KVP
- Opplæring i grunnleggende ferdigheter for voksne
- Jobbsøker- /CV-skrivingkurs
- AMO-kurs
- Annet, spesifiser her

53

17) Hva er det samlede antall formelle opplæringstiltak deltakeren har deltatt på før henvisning til Ny sjanse/Jobbsjansen?

Rutes etter svar på spørsmål 16. Stilles ikke til dem som svarer "ingen tiltak/kurs".

Skriv inn kun tall:

18) Hva var nivået på norskkunnskapene ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen?

► *Merk: Hvis mulig nivå kartlagt på skolen. For nærmere beskrivelse av nivå rådfør deg med Europarådets nivåskala for språk, <http://www.folkeuniversitetet.no/europeisk-rammeverk/side-id-10208>*

- Kunne ikke norsk
- Nybegynner (Nivå A1)
- Litt øvet (Nivå A2)
- Mellomnivå (Nivå B1)
- Høyere mellomnivå (Nivå B2)
- Høyere nivå (Nivå C1)

Perfeksjonering (Nivå C2)

Nivå ble ikke vurdert

19) Hadde deltakeren rett på gratis norskopplæring ved oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen?

Ja Nei Usikker/Vet ikke

20) Etter din vurdering, har deltakeren hatt nedsatt helse (fysisk eller psykisk) som er/var til hinder for full utbytte av Ny sjanse/Jobbsjansen?

Ja Nei Usikker/Vet ikke

Tid i programmet

21) Hvilken måned og år begynte deltakeren i Ny sjanse/Jobbsjansen?

► Merk: Format for registrering er MM.ÅÅÅÅ, for eksempel 05.2013. Startpunkt i Ny sjanse / Jobbsjansen skal registreres i henhold til første måned med utbetaling av stønad. For deltakere som ble rekruttert til Ny sjanse og ble overført til Jobbsjansen, oppgi måned for oppstart i Ny sjanse/Jobbsjansen.

22) Var deltaker fortsatt i Jobbsjansen per 31.12.2013?

Ja Nei

23) Hvilken måned i 2013 ble deltakeren utskrevet fra prosjektet?

Rutes etter svar på spørsmål 22. Stilles bare til dem som svarer "nei".

Innhold i programmet

Rutes etter svar på spørsmål 22. Stilles bare til dem som svarer "nei".

24) Hvilke ulike typer språktreningsopplegg har deltakeren benyttet seg av i prosjektperioden?

Kryss av for alle de aktuelle:

Ordinær klasseromsundervisning

IKT-norskopplæring

Språkpraksis på et arbeidssted / ambulerende lærer på praksisplass

Dialoggruppe / muntlig språktrening i grupper

Alfabetiseringsmodul

Norsk i grunnskoleopplæring for voksne

Egne tiltak i regi av Jobbsjansen

- Tiltak i regi av frivillige organisasjoner
- Annet, spesifiser her

25) Hvilke tilbud om yrkesmessig kompetanse er benyttet av deltakeren i prosjektperioden?

Kryss av for alle de aktuelle:

- Arbeidsmarkedsopplæring (AMO-kurs)
- Jobbsøkerkurs/CV-skriving
- Arbeidspraksis i ordinær virksomhet
- Arbeidspraksis i skjermet virksomhet
- Mentor / Fadder på arbeidsplassen
- Yrkesrettet kurs i regi av kommune
- Annet, spesifiser her

26) Hvor har deltakeren hatt arbeidspraksis?

55

Rutes etter svar på spørsmål 25. Stilles bare til dem som svarer "arbeidspraksis i ordinær virksomhet".

- Intern praksis
- Hos offentlig arbeidsgiver
- Hos private virksomheter og bedrifter
- Hos frivillige organisasjoner

27) Hvilke typer tilbud om grunnleggende opplæring benyttet deltakeren i prosjektperioden?

► *Merk: Med grunnleggende opplæring menes opplæring som skal føre til at deltakeren får formell kompetanse.*

Kryss av for alle de aktuelle:

- Opplæring for å få godkjent utenlandsk utdanning eller skaffe seg fag- eller svennebrev etter realkompetansevurdering
- Grunnskole for voksne
- Enkeltfag videregående skole
- Innføringsklasse videregående skole

- IKT-opplæring
- Annet, spesifiser her

28) Hvilke samfunnsorienterende/andre typer tilbud har deltakeren benyttet seg av i prosjektperioden?

Kryss av for alle de aktuelle:

- Samfunnskunnskapsorientering/kurs
- Ressursfokuserende tiltak/ empowerment / motivasjonskurs
- Kurs/rådgivning i personlig økonomi/gjeldsmestring
- Tiltak som fremmer sosialt nettverk
- Barnehageplass fremskaffet på grunn av deltakelse i Ny sjanse/Jobbsjansen
- Familieveiledning / Andre tiltak knyttet til barn og familie
- Boliganskaffelse gjennom ansatte i Ny sjanse/Jobbsjansen
- Kultur - film/musikk/teater/maling
- Annet, spesifiser her

29) Hvilke helsefremmende tiltak / behandling har deltakeren fått?

Kryss av for alle de aktuelle:

- Fysisk aktivitet / trening
- Kostholdsveiledning
- Stressmestring
- Samarbeid med fastlege
- Oppfølging og behandling av større helseproblemer i regi av helsevesenet
- Ikke aktuelt
- Annet, spesifiser her

Avslutningsårsaker

Rutes etter svar på spørsmål 22. Stilles bare til dem som svarer "nei".

30) Hva var hovedgrunn til utskrivning av Ny sjanse/Jobbsjansen?

Sett ett kryss

- Lønnet arbeid, også dersom flyttet til en jobb
- Utdanning (vgs og høyere utd), også dersom flyttet til utdanning
- Overført til videre utprøving, annen inntektssikring eller andre tiltak inkl. Kvalifiseringsprogrammet
- Avbrutt / drop-out
- Avsluttet deltakelse etter fullført program

31) Hvilken type arbeid gikk deltakeren til?

Rutes etter svar på spørsmål 30. Stilles bare til dem som svarer "lønnet arbeid".

Sett kun ett kryss

- Heltids arbeid med lønnstilskudd (over 29 timer per uke)
- Deltids arbeid med lønnstilskudd (under 29 timer per uke)
- I ordinær deltidsjobb (under 29 timer per uke)
- I ordinær fulltidsjobb (over 29 timer per uke)
- Oppringingsvikar

32) Hvilken bransje fikk deltakeren jobb i?

Rutes etter svar på spørsmål 30. Stilles bare til dem som svarer "lønnet arbeid".

Sett ett kryss

Bank/forsikring/finans

Barnehage

Bygg/anlegg/håndverk

Forretningsmessig service-/tjenesteyting

Helsetjenester

Industri/teknikk

Kultur/idrett/religiøse organisasjoner

Landbruk/skogbruk/fiske

Offentlig forvaltning

Pleie- og omsorgstjenester

Reiseliv/hotell

Renhold

Restaurant/kantine/servering

Samferdsel/transport

Skole/undervisning

Sosialtjenester/barnevern

Vakthold/politi

Varehandel/butikk

33) Hvor ble deltakeren overført til?

Rutes etter svar på spørsmål 30. Stilles bare til dem som svarer "overført".

Sett kun ett kryss

- Overført til Kvalifiseringsprogram
- Henvist til andre tiltak
- Henvist til utredning i NAV
- Annet, spesifiser her

34) Hva var hovedårsak til avbrutt deltakelse i Ny sjanse / Jobbsjansen?

Rutes etter svar på spørsmål 30. Stilles bare til dem som svarer "avbrutt/avsluttet deltakelse".

Sett kun ett kryss

- Graviditet / fødsel / Store omsorgsforpliktelser
- For høyt ugyldig fravær
- Atferd i/utenfor program
- Flyttet (til en annen bydel/kommune/utlandet, eller uten å oppgi grunn)
- Ikke i stand til å nyttiggjøre seg av heltidsprogram / helseplager

- Prosjektet avbrøt deltakerens programmet (vedtak om permanent stans)
- Sluttet av eget ønske uten å begrunne årsaken
- Ukjent
- Annet, spesifiser her

35) Hva var den viktigste kilden for livsopphold for denne deltakeren i perioden umiddelbart etter Ny sjanse/Jobbsjansen (månedene etter avsluttet Ny sjanse/Jobbsjansen)?

Rutes etter svar på spørsmål 22. Stilles bare til dem som svarer "nei".

Sett kun ett kryss

- Arbeid / selvforsørget
- Forsørget av familie / andre
- Arbeidsavklaringspenger
- Sosialhjelp
- Overgangsstønad
- KVP-stønad
- Andre offentlige stønader
- Vet ikke
- Annet, spesifiser her

Utvikling og forbedring av ferdigheter som resultat av programmet

Alle spørsmål under bolken rutes etter svar på spørsmål 22. Stilles bare til dem som svarer "nei".

Vi er i de følgende spørsmålene interessert i å få din personlige vurdering om deltakeren har utviklet eller forbedret ferdigheter som er viktige for å påbegynne og fungere i jobb/utdanning. Vi ønsker din vurdering, uansett om deltakelsen i Ny sjanse/Jobbsjansen har vart/varte kun kort tid, eller har vart/varte flere år.

36) Hva var nivå på norskkunnskapene etter avsluttet/gjennomført Ny sjanse/Jobbsjansen:

- Kan ikke norsk
- Nybegynner (Nivå A1)

- Litt øvet (Nivå A2)
- Mellomnivå (Nivå B1)
- Høyere mellomnivå (Nivå B2)
- Høyere nivå (Nivå C1)
- Perfeksjonering (Nivå C2)
- Nivå er ikke vurdert

37) Har deltakeren bestått en norskrøve som et resultat av programmet?

- Har bestått norskrøve 1
- Har bestått norskrøve 2
- Har bestått norskrøve 3
- Nei
- Vet ikke

60

38) Etter din mening, i hvilken grad har deltakeren forbedret sine grunnleggende ferdigheter (basiskompetase) som et resultat av programmet?

► *Merk: Med grunnleggende ferdigheter menes digitale ferdigheter, muntlige ferdigheter, å kunne lese, å kunne regne og å kunne skrive (ref. Rammeverk for grunnleggende ferdigheter, UD 2012).*

Sett ett kryss

- I svært stor grad
- I stor grad
- I noen grad
- I liten grad
- I svært liten grad
- Overhodet ikke
- Ikke aktuelt

39) Etter din mening, i hvilken grad har deltakeren forbedret sine arbeidsevner som et resultat av programmet?

► *Merk: Arbeidsevne handler om personlige muligheter for å skaffe eller beholde arbeid - deltakerens ressurser og hindringer sett i forhold til hva som kreves i arbeidslivet og i dagliglivet (ref. NAV).*

Sett ett kryss

- I svært stor grad
- I stor grad
- I noen grad
- I liten grad
- I svært liten grad
- Overhodet ikke
- Ikke aktuelt

40) Etter din mening, hvilke andre nytteeffekter har deltakeren oppnådd som resultat av programmet?

► *Merk: Med nytteeffekter menes det positive virkninger av deltakelsen i Ny sjanse / Jobbsjansen, som for eksempel styrket selvfølelse, styrket foreldrerolle, bedre sosiale ferdigheter, osv.*

Vennligst skriv inn opptil tre viktigste virkninger.

41) Etter din mening, hva var de viktigste hindringene som gjorde at deltakeren ikke kunne nyttiggjøre seg av programmet?

Rutes etter svar på spørsmål 30. Stilles bare til dem som svarer "overført / avbrutt deltakelse".

Vennligst skriv inn opptil tre viktigste hindringer

42) Vennligst skriv inn andre forhold ved deltakeren og/eller deltakelsen i Ny sjanse/Jobbsjansen du ønsker å formidle:

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Postadresse: Postboks 8059 Dep, 0031 Oslo

Besøksadresse: Tollbugata 20, 0152 Oslo

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 24 16 88 01

E-post: post@imdi.no

Bestilling av rapporter: bestilling@imdi.no

Pressetelefon: 917 55 351, e-post: presse@imdi.no

www.imdi.no

IMDi regionale enheter:

IMDi Indre Øst

Storgata 16, 2. etg, PB 1133, 2806 Gjøvik

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 61 17 08 95

IMDi Midt-Norge

Peter Egges plass 2 (inngang Kjøpmanssgata)

Postboks 2438 Sluppen

7005 Trondheim

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 73 89 24 31

IMDi Nord

Sleggesvingen 15, PB 83, 8502 Narvik

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 76 96 58 38

IMDi Sør

Slottsquartalet, Tordenskjoldsgate 9

Postboks 647, 4666 Kristiansand

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 38 02 04 80

IMDi Vest

Sandbrogaten 5-7, Postboks 159 Sandviken, 5812 Bergen

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 55 30 09 88

IMDi Øst

Tollbugata 20, Postboks 8059 Dep, 0152 Oslo

Telefon sentralbord: 24 16 88 00

Telefaks: 24 16 88 01

ISBN 978-82-8246-136-8 (pdf)

9 788282 461368

ISBN 978-82-8246-138-2 (trykk)

9 788282 461351